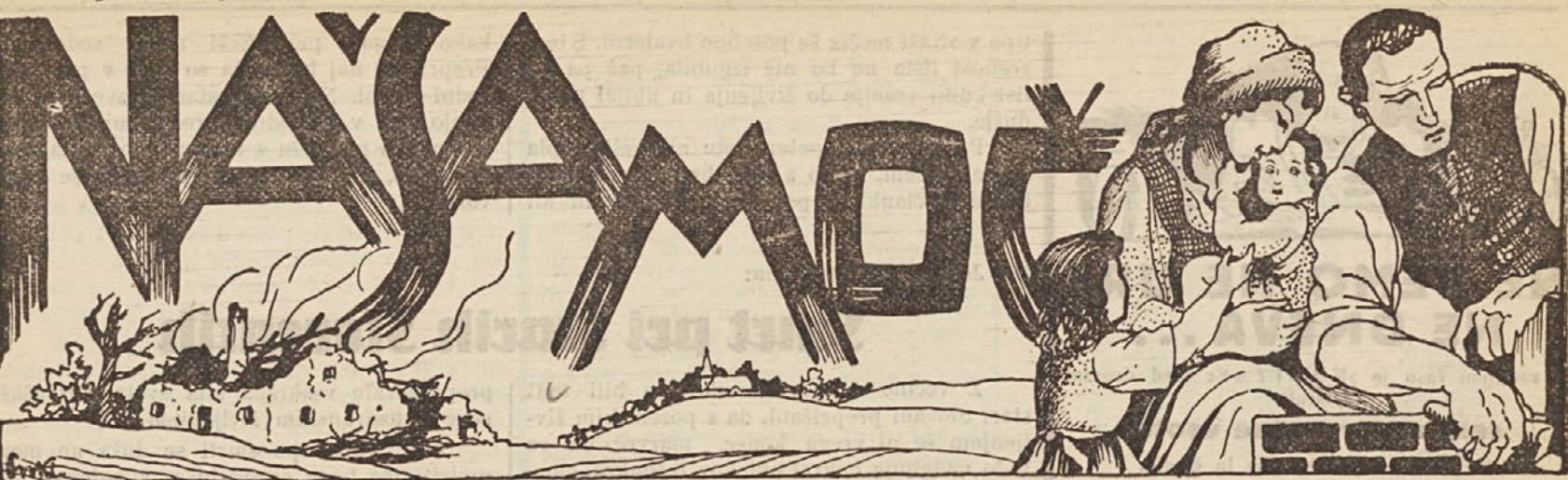

NAŠA MOČ

MESEČNIK ZA ČLANE VZAJEMNE ZAVAROVALNICE V LJUBLJANI

Izhaja dvanaestkrat na leto. — Celoletna naročnina za člane Vzajemne zavarovalnice 1 din, za vse ostale 16 din.

Izdaja: Vzajemna zavarovalnica v Ljubljani. — Uredništvo in uprava v Ljubljani, Miklošičeva cesta 19, telefon 30-21, 30-22, 30-23, 30-24.

LETNIK VI.

JANUAR 1941

ŠTEV. 1

U šesto leto

Ko je pred petimi leti zagledala »Naša moč« beli dan, je marsikdo skomizgnil z rameni, češ: Spet nova reklama. Tudi kasneje je morda še kdo ponovil ta krivični očitek, vendar se pa ni mogel otresti vtisa, da »Naša moč« kljub svojemu skromnemu obsegu predstavlja pomemben pojav v stremljenju po zdravi in čim širši publiciteti ljudstvu potrebnih navodil in smernic.

V petih letih je »Naša moč« zletela med naš narod v okroglo šest in pol milijona izvodih. Noben slovenski časopis ni v tako kratki dobi izšel v tako ogromni nakladi. Danes izhaja list mesečno v 116.500 izvodih. In za vse te izvode ima hvaležne odjemalce in čitatelje. Največ jih je v naši ožji slovenski domovini, a prav tako je dobrodošla številnim Hrvatim in Srbom, ki so svoja zavarovanja zaupali slovenski zavarovalnici ter so po »Naši moči« z njo v stalnem stiku. Prav posebno hvaležni so za njo naši izseljenci v vseh delih sveta. Žal, zadnji čas razmere več ne dopuščajo, da bi jim mogli po našem listu pošiljati pozdrave iz domovine.

Vsebinsko je list od leta do leta napredoval. Vedno je imel pred očmi, da je še prav posebno poklican sodelovati pri oživiljenju in ohranitvi naše narodne zavednosti in buditi ljubezen ter smisel za požrtvovalnost do skupne jugoslovanske domovine. Kamor ne dospe morda noben drugi časopis in kjer je zato še posebno plodno polje za narodno nezavednost in zmotna naziranja o vrednosti narodne države, tja je prišla »Naša moč« ter klicala, budila, grajala in hvallila.

S takim delom si je »Naša moč« priborila značaj upoštevanega lista, ki bi ga v našem narodnem življenju danes že kar težko pogrešali. Posebno sedanji razburkani časi nalagajo »Naši moči« odgovorno dolžnost, da utrjuje vse, kar more pripomoči naši ohranitvi, ne le ohranitvi, temveč vse, kar more buditi v nas samozavest, ponos, duha junaštva in borbenosti. Zato smo že doslej stalno kazali na vrednote, ki jih je treba varovati, ako nočemo, da postanemo sami sebi tuji. V najširše kroge smo skušali zanesti ponosno zvest, da je naša zgodovina

prav tako velika in slavna, kot ona drugih narodov, pa tudi zvest, da vrednosti narodov ni ceniti po njih številu, temveč po njih življenjski in ustvarjalni sili.

Tudi prihodnje leto, ki nam ne obeta mnogo dobrega, bo »Naša moč« stala v službi narodne skupnosti in ljubezni do države. Strokovnjaki bodo v njej razpravljali o vprašanjih, ki morejo biti ne le za nas vse zanimiva, temveč tudi vzpodbudna. Salus populi, suprema lex! Blagor naroda, najvišji zakon! Če bomo kje kaj opustili ali prezrli, spoštovani čitatelji, opozorite nas! »Naša moč« hoče dejansko služiti narodu in nikomur drugemu.

Ker pa list izdaja slovenska zavarovalnica in je predvsem namenjen njenim zavarovancem, je razumljivo, da bo še in še podarjal pomebnost domačega narodnega zavarovalstva ter poučeval v najrazličnejših vprašanjih tega pri nas širokim slojem vse premalo znanega gospodarskega pojava. Saj je zavarovalstvo kljub svoji veliki gospodarski moči pri nas celo izobražencem v mnogočem tuje in nepojmljivo. Na mestih, kjer bi sicer pričakovali globoko razumevanje za vse, kar v našem narodu živi, naletimo mnogokrat na popolno neznanje ali pa na napačno znanje o poslanstvu zavarovalstva. To neznanje omogoča pri nas toliko škodljivih pojavov lažizavarovalstva in prinaša narodu ogromno škodo. Zato bo »Naša moč« prinašala kratke sestavke o najbolj perečih vprašanjih zavarovanja, ne da bi pri tem hotela delati vsiljivo reklamo, temveč da bi odprla oči mnogim, ki delajo zavarovanju krivico ali pa zavarovanja ne smatrajo za prevažen činilatelj v našem narodnem gospodarstvu.

Skrbeli bomo, da tudi naše najmlajše pritegnemo v krog prijateljev domače narodne zavarovalnice. Iz njih naj vzrastejo moške in žene, ki bodo znale ločiti ljuliko od plevela in ki bodo zaradi svoje narodne zavednosti živi udje samo in edino domačega narodnega zavarovalniško-gospodarskega organizma.

V teh tužnih časih bomo poskrbeli tudi za nedolžen dovtip. Saj nam pisma naših čitateljev pričajo, da so nam za izbrane dov-

1941

želita svojim sodelavcem, članom,
čitateljem in prijateljem
VZAJEMNA ZAVAROVALNICA V LJUBLJANI
UREDNIŠTVO IN UPRAVA
„NAŠE MOČI“

Ne bodi vas tedaj sram, da ste Slovenci!
To naj bo vaša čast! (A. M. Slomšek.)

ZAHVALA

Podpisana Jože in Jožefa Strajnar se javno zahvaljujeva Vzajemni zavarovalnici, oddelku KARITAS, za hitro in točno izplačilo prispevka našemu novorojenčku.

Jože in Jožefa Strajnar, l. r.
Brezje 2, p. Št. Jernej na Dol.

Domišljavost. Dva gospoda se prepirata. Prvi: »Vi, pazite! Izustili ste besedo bedak! Ali ste s tem merili na mene?« — Drugi: »Nikar si nič ne domišljajte! Mislite, da ste vi edini bedak na svetu!«

NE VEMO NE URE NE DNEVA...

V zadnjem času je »KARITAS« med drugim izplačala

cele zavarovalne vsote

ob smrti sledečih članov in članic:

Potočnik Alojz, Maribor, Slovenska 22;
Ivačič Marija, Lastnič 22, p. Podčetrtek;
Šurec Ivan, Bohova 24;
Modic Ivana, Fara 1, p. Nova vas pri Rakeku;
Jamnik Julijana, Rošpoh 198, p. Kamnica;
Mulej Antonija, Poljane pri Gorjah 121;
Šumrada Ivan, Podgora 27, p. Stari trg pri Rakeku;
Hernaus Jožefa, Irje 16, p. Rog. Slatina;
Brolih Marija, Hotemaže 3, p. Preddvor pri Kranju;
Juvan Rudolf, Ježica 8;
Štruc Marija, Blato 5, p. Konjice;
Kokalj Jernej, Križe 26 pri Trzinu;
Verač Andrej, Radenski vrh, p. Slatina-Radenci;
Hartner Marija, Maribor-Pobrežje, Lovska c. 21;
Grebene Ivana, Rakitnica 18, p. Dolenja vas;
Trdin Franc, Zg. Loke, p. Lukovica;
Knific Ivan, Prebačovo 36, p. Kranj;
Šladič Franc, Ljubljana, Galjeva 60;
Rebernak Ana, Ljubljana, Sv. Petra c. 1;
Jureš Ludvik, Maribor-Studenci, Krpanova 22;
Krumpeštar Marija, Koseze 11, p. Vodice;
Teran Marija, Pokoš 11, p. Zg. Polskava;
Fišer Franc, Rošpoh 164, p. Kamnica pri Mariboru;
Dr. Wankmüller Alfonz, Maribor, Frančiškanska ulica 8;
Kreys Filip, Ljubljana, Bohoričeva 11;
Miškot Anton, Ljubljana, Vodnikova 85;
Peterlin Marija, Hrastole 33, p. Škocjan pri Mokronogu;
Jager Matevž, Stepanja vas 82;
Zupan Josip, Kranj, Mestni trg 2;
Dolinar Vincenc, Povčeno 5, p. Rimske Toplice;
Avsenik Marija, Jesenice, Na Murovi 12;
Beguš Ivan, Koroška Bela 109, p. Javornik;
Klampfer Marija, Maribor, Mejna ulica 30;
Kovač Alojz, Poljana 31, p. Prevalje;
Avsenak Jože, Rajhenburg 88;
Kolar Ivanka, Ljubljana-Moste, Središka 12;
Čakš Barbara, Celje, Zavodna 9.

Dvojno zavarovalno vsoto je KARITAS izplačala ob smrti:

Šausa Andreja, Golek 16, p. Krško;
Mehleta Franca, Ponova vas 5, p. Grosuplje;
Pogačnik Jožefa, Sv. Vid 5, p. Planina pri Sevnici;
Naglava Josipa, Trbovlje 101;
Artača Franca, Kozarje 8, p. Dobrava,

in brezplačno sozavarovanih otrok:

12 letnega Mešeta Ivana, Vrbljenje 9, p. Ig pri Ljubljani;
3 letne Koderman Ane, Verd 75, p. Vrhnika;
3 letne Čuš Neže, Gabernik 31, p. Juršinci;
2 letne Mlakar Rožale, Češnjica 19, p. Srednja vas v Bohinju;
2 letnega Suštarja Janeza, Sp. Zadobrova 22, p. Dev. Mar. v Polju,
ker so vsi umrli za posledicami nezgode.

Brezplačno sozavarovano vsoto je KARITAS izplačala ob smrti:

7 letne Humerca Marte, Lesce 77;
14 letne Treven Ljudmilo, Brod 22, p. Dol. Logatec;
5 letnega Jermana Dragota, Sv. Urh 23, p. Trbovlje I;
12 letne Haine Pavle, Maribor, Krčevina 5,
ter 5 in 8 letnih Trtnika Andreja in Valentine,
Zg. Košelj 21, p. Dev. Mar. v Polju.

»KARITAS«

tipe v »Naši moči« še posebno hvaležni. S tem resnost lista ne bo nič izgubila, pač pa bo list budil veselje do življenja in ubijal malodušje.

Po končanem petem letu naj velja topla zahvala vsem, ki so z lepo besedo, z vzpodbudnimi članki, s poučnimi razpravami ali

Dr. Josip Mal, Ljubljana:

Smet pri starih Slovencih

Z večino drugih narodov so bili tudi stari Slovani prepričani, da s pozemskim življenjem še ni vsega konec, marveč da se le-to nadaljuje onkraj oblakov in onkraj morja v navju in raju. V svoji prvotni naravni preproščini si telo oživljajoče duše niso mogli predstavljati drugače kot tvarno, v obliki po zraku letajoče živali: čebele, muhe, metulja ali ptiča (goloba, kukavice itd.).

Mislili so, da duša zapusti telo tudi za čas spanja ter da leta okrog kot ptič netopir, ki so mu dali zato ime ne-ptič = ne-to-pir (pir prvotno v slovansčini toliko kot ptica). O dušah pred krstom umrlih otrok sodijo pri nas še danes, da letajo zvečer kot veliki črni ptiči navje ali movje in se oglašajo v zraku s svojim ječanjem, ki ga pa bognavaruj ne smemo oponašati, ker bi se nam sicer slabo godilo.

Duša so si mislili navzočo tudi v dihu in vetru: tako pri Rusih kakor pri Slovencih je še danes razširjena vera, da veter tuli in zavija, če se je kdo obesil. To je verjetno v zvezi še z nekim nadaljnjim ostankom iz naše poganske dobe. S slovanskim češčenjem dreves namreč: kajti samomorilec je oskrnil s svojim dejanjem svetost drevesa, ki se s pomočjo vetra skuša otresti nadležnega bremena.

Svojo povezanost in navezanost na pozemsko življenje so stari Slovenci prenesli tudi na mrtvečeva občutja oz. na njegovo dušo. Prepričani so bili, da umrli zavidajo živim njihove totranske dobrote in užitke: hrano, pijačo, luč, ogenj, toplo obleko in posteljo. Zato so jim dajali v najstarejši dobi v grob hrane, obleke, posode, orodja in kresilne priprave, da bi si mogli zanetiti ogenj. Na grob so potem rajnim nosili ob določenih časih jedi in pijače, da bi se mogli okrepčati z njimi.

Na večer pred vernimi dušami je še danes po mnogih krajih Slovenije navada, da pustijo vrata v hišo celo noč odprta. Soba mora biti ta večer toplo zakurjena, na mizo postavijo poleg luči hleb kruha z vrčkom vina ali piva ter nekaj hrena za duše rajnih, ob peči na klopi pa je prihranjen zanje prostor, da se ogrejejo in odpočijejo.

Vse to je preračunano na to, da bi se duše rajnih potolažile, se zadovoljile s svojo usodo in da bi svojih bližnjih ne nadlegovale. V splošnem so se bali rajnih ter so jim zato skušali zabraniti, da bi se vrnili ali da bi ostali na svojem starem domu. Na to kaže še sedaj razširjen običaj, da ob smrti obrnejo narobe vse stole in klopi, da bi se duša rajnega ne mogla kam uvesti. Uskoki na Gorjancih so dali mrličem v grob kos kruha, na glavo in na noge pa kamen, da bi se ne mogli vrniti in živim škodovati. Iz istega namena so stari Slovani nasipali na grobove rajnih visoke gomile, ki naj bi s svojo težo

kako drugače pri »Naši moči« sodelovali! Prepričani naj bodo, da so stali v pravi narodni službi. Naj nam ostanejo zvesti in naj imajo tudi v prihodnje pred očmi, da je so-trudništvo pri listu s tako veliko naklado ne le častno, temveč predvsem nad vse odgovorno.

preprečevale vsakršen stik sveta mrtvaških senc s totranskim življenjem.

Šest tednov po smrti se duša ne more umiriti ter bega okrog hiše; štirideseti dan se vršijo še danes v pravoslavni cerkvi molitve za pokojnika (parastos). Da bi duša čimprej dosegla svoj mir, pa tudi da bi se živeči rešili strahu pred vrnitvijo umrlega, so trupla sežigali. Na ta način so mislili, da se bo duša najprej rešila svojih vezi s telesom in da bo tako najhitreje prišla v daljni raj. Pepel sežganih kosti so zbrali v posodo, žaro ali žalo, ki so jo potem polagali na kladu in stebre ob poteh, zlasti na križpotjih z namenom, da bi se tu duša zmedla in bi zgrešila pravo pot na svoj stari zemeljski dom.

Ruski analist (letopisec) Nestor, ki je pisal svojo kroniko v začetku 12. stoletja, pripoveduje, kako so stari Rusi na grmadah (kladah) sežigali mrtvece, prirejali njim na čast bojne igre (trizne), pepel kosti pa so spravljali v majhne posode, ki so jih postavljali na stebre ob poteh, češ da kot pogani niso poznali božjega zakona in so si postavili sami sebi prikrojevali: I ašče kdo umrijaše v njih, tvorjahu triznu nad nim; i po sem tvorjahu kladu veliku, i vložat na kladu mertvjeca, i sežigahu: i po sem zbravše kosti, vložahu v sosud mal, i postavljahu na stolpije na putjeh... poganii neveduše zakona božja, no tvorjahu sami sebe zakon.

Kakor so bili nekateri rodovi in časi nenaklonjeni običaju, da bi telesne ostanke gldali črvi, tako je bila vendar tudi navada, da so pokopavali nesežgano truplo v zemljo. Oba načina sta čisto živela drug poleg drugega, kar kaže dovolj jasno, da se naziranja o umrlih niso prav nič spremenila. Svojce so pokopavali prvotno na njivah, vrtovih in travnikih, na bregovih potokov, zlasti pa še v tajinstvenih, posvečenih gozdovih.

Krščanska doba je skušala to odpraviti, kar pa se ni vedno posrečilo. Glede Čehov vemo, da je bilo še pod Břetislavom I. leta 1039 prepovedano pokopavati mrliče na polju in v gozdovih. Kdor bi se pregrešil zoper to zapoved, je moral dati arhidiakonu vola, v knežjo blagajno plačati 300 denarjev, truplo pa se je moralo prenesti v posvečeno pokopališče. Da se stara navada tudi še za tem ni dala takoj odpraviti, vidimo iz tega, da so gornji ukaz morali obnoviti pod Břetislavom II.; tudi na Pomorjanskem so leta 1125

L. M. ECKER, Sinova

Splošno kleparstvo, kritje lesocementnih streh, strelvodne naprave. Mrzlo- in toplotne instalacije, sanitarne opreme. Račun poštne hranilnice št. 10.771. Telefon interurban št. 29-33.

Ljubljana, Slomškova ulica 4

morali prepovedati pokopavanje na poljih in v gozdovih.

Na nekdanje mrliške »stolpe«, stebre ob poteh, spominja še danes živeči običaj, da se postavljajo na krajih, ki imajo kako zvezo z rajnim, spominski križi, napisne table ali pa zaobljubljene kapelice. Kakor pri nas, se je ta navada obdržala tudi pri Rusih, kjer tudi živi še dalje staroslovanska strava, pojedina na čast umrlemu, ki se je pri nas ohranila kot sedmina.

Rusi obhajajo tudi tretji, deveti in štirideseti dan kot spomin za umrlim. Pravijo, da se je treba mrtvih spominjati, a se tudi (s pojedino) razveseljevati, ker bi bili rajni sicer užaljeni, če bi odšli z žalostjo od njih. Pri vsakem takem spominu so nad truplo oz. nad žaro, ki so jo pokrili s kamnom, namestili sveže prsti, tako da je gomila polagoma naraščala. Na gostije pa kažejo ostanki živalskih kosti in razbite črepinje, ki jih arheologi odkrivajo pri razkopavanju teh starih grobov.

Z drugimi Slovani so tudi stari Slovenci verovali, da se duše pokojnikov preselijo v raj, ki so si ga predstavljali, da leži v večno-lepih toplih pokrajinah, kamor se selijo ptiči na prezimovanje. Rajnik (množina torej rajniki, ne pa ranjki!) je torej prebivalec raja odnosno umrli sploh.

Z drugo besedo se je prebivališče rajnih imenovalo tudi nav ali navje. Nav pomenja v ruščini okostje in mrlja, v češčini pa spodnji, podzemski svet, svet dušnih senc. Beseda se je tudi pri Slovencih ohranila še do danes: malemu zvončku, ki se oglašja, kadar kdo umre, in ki naznanja preživelim, da se je zopet nekdo preselil v kraljestvo smrti, pravijo po mnogih krajih na Slovenskem navček.

O raju so naši poganski predniki sodili, da tam počiva tudi sončni bog Kresnik po opravljenem dnevnem delu. Naša narodna pripovedka misli, da prebiva Kresnik v zlatem gradu na visoki stekleni gori v jutrovi

Reden gost. Ravnatelj kaznilnice odpuščenemu kaznjencu pri slovesu: »Ne morem razumeti, kako je nastala ta napaka. Pridržali smo vas namreč 14 dni predolgo.« — Kaznjene: »Nič ne de. Pa mi jih vpišite za drugič v dobro.«

Izkupil jo je. Neznani moški nagovori gospodično: »Oprostite, morda me boste smatrali za domišljavca, če rečem, da ste me gotovo že kje opazili.« — Gospodična: »Ne spominjam se.« — On: »Pred četrto ure ste me tako pozorno pogledali. V zoološkem vrtu je bilo, prav ko ste stali pred opičjim oddelkom.« — Ona: »Že mogoče. A kako ste mogli priti tako hitro iz svojega oddelka, ki je vendar obdan z mrežo?«

Tako nastane pogovor. Prvi: »Ali ti veš, kdo je prvi rekel: Kar je moje, je tudi tvoje?« — Drugi: »Točno ne vem, a gotovo nekdo, ki ni nič imel.«

Opreznost. Vsak četrtek se sestajajo v neki ljubljanski kavarni prijateljske, ki so pred 30 leti skupno zapustile šolo. »Jaz doslej niti en četrtek nisem manjkala,« se pohvali gospa Krpičeva. — »Je pač prijetno v tej naši družbi, meni gospa Cundričeva. — A Krpičeva: »Ne zaradi tega, a če sem tu, vsaj vem, da ne govorite o meni nič slabega.«

Lažnivec do smrti. Potrč: »Ali si slišal, da je Pakič nenadoma umrl?« — Petrič: »Ni mogoče! No, sicer se pa ne čudim. Bil je vedno velik lažnivec. Še pred tremi dnevi mi je obljubljal, da mi prvega prihodnjega meseca vrne dolg.«

Narod ima siguren občutek za vse ono, kar je zdravilno. Ni le slučajno, da se ravno pri nas popije toliko bele kave. Naše gospodinje jo vedno mojstrsko pripraviti. Naravno, s »Kolinsko« to vedno dobro uspe.

Kolinska
IZREDNO IZDATNA
KVALITETNA CIKORIJA

deželi. Tam pred gradom raste tudi bajna jablana; komur se posreči, da odtrga z njenih vej zlati sad, njemu ne bo treba umreti in njegova sreča ne bo imela konca.

Razen duš rajnih prebivajo v raju tudi duše še nerojenih otrok. Navje so si predstavljali, da je ločeno od človekovega zemskega bivališča po veliki vodi ali po morju. Kdor je hotel priti v raj, ta je moral prebroditi to reko oz. nebeško morje ali pa je moral prehoditi mavrični most in zvezdno rimsko cesto.

Zavarovanje

KARITAS,

Ljubljana,

Ob bridki izgubi ponesrečene hčerke Rozike ste nama blagovolili nakloniti dvojno podporo v znesku 600 din.

Najiskreneje se Vam zahvaljujemo za to in toplo priporočava tovrstno zavarovanje pri KARITAS vsem in vsakomur, ker ne vemo ne ure ne dneva, kje nas nesreča čaka.

Boh. Češnjica, 24. XI. 40.

MLAKAR JOŽEF in MARJETA, s. r. o.
Češnjica št. 19.

Skrben dežurni. Pri neki četi so imeli posebno vestnega in natančnega podčastnika. Ko je nekoč kot dežurni prišel ponoči v sobo, kjer so spali vojaki, je zbudil naslednjega »požarnega« pol ure prekmalu, rekoč: »Kar mirno spi. Imaš še pol ure časa do nastopa službe. Te bom že pravočasno zbudil.«

Nov redilni prašek

»REDIN« za prašiče. — Vsak kmetovalec si lahko hitro in z malimi stroški zredi svoje prašiče. Zadoštuje že 1 zavitek za 1 prašiča ter stane 1 zav. 8 din, po pošti 19 din, 3 zav. po pošti 35 din, 4 zav. po pošti 43 din. — Mnogo zahvalnih pisem.

Pazite: pravi Redin se dobi samo z gornjo sliko. Prodaja drogerija Kanc, Ljubljana, Židovska ul. 2. Na deželi pa zahtevajte Redin pri Vašem trgovcu.

Stanislav Čadež, Ljubljana:

Za križ in svobodo

Toda, že se kaže na obzorju krvava zarja, ki napoveduje nove čase in nove dogodke. Začenja se namreč doba strašnih in obupa polnih turških napadov na našo zemljo. — Ti boji, ko so bojevali naši predniki z mnogo močnejšim sovražnikom orjaško borbo za obstanek, pa niso zlomili volje za odpor, temveč so jo še povečali in pripravili ljudstvo za poznejši boj s plemiško gospodo v kmetijskih uporih, v bojih za »staro pravdo«.

Ze meseca maja leta 1469 je vdrl turški paša z armado 20.000 mož iz Bosne — ki je postala del turškega cesarstva že šest let prej — na Hrvaško; skozi Liko in mimo Senja so vihrale čete, prestopile Kolpo in vdrle na Kranjsko. Na binkoštno nedeljo se utaborile Turki pri Metliki, zažgo mesto in ves teden pustošijo in divjajo kot povodenj po okolici. Iz Bele Krajine dére turška povodenj na Kočevsko, kjer požgo Turki Kočevje, in naenkrat se prikažejo pred Ljubljano, kjer požgo šenklaško cerkev. Druge čete so pustošile in ropale okoli Žužemberka in Kostanjevice in si postavile tabor na šentjernejskem polju. Jeseni istega leta priderejo turške čete na Kras, se razlijejo po celem Furlanskem

tja do reke Piave, ropajo, morijo in požigajo vasi. Konec leta je prišel nov, silovit napad; krška okolica in Savinjska dolina tja do Celja sta bili od Turkov požgani in izropani. Kakor so se Turki kot blisk pokazali, tako so zopet izginili in za njimi je bil samo jok in škripanje z zobmi.

Koliko gorja je bilo takrat po naših deželah, nam pove že poročilo, ki ga je celjski mestni poveljnik poslal državnemu zboru v Regensburg: »Lepa opatija Stična je razrušena, Pleterje v razvalinah, Jurklošter, dva samostana v Savinjski dolini, Gornji grad in Novi klošter, dva samostana v ljubljanskem predmestju, avguštinski in frančiškanski, so razdejani. Velesovo in Mekinje oropane. Na Kranjskem so sovražniki razrušili ali požgali 40, na Štajerskem 24 cerkva; iz Kranjske so odpeljali 10.000 ljudi v sužnost, iz Štajerske pa 5000; 5 trgov in več kot 200 vasi so oropali in požgali. Kamorkoli so pridrli, vse je bilo požgano in pokončano. In vendar preže Turki ob meji še v treh taborih na rop in umor.«

Leto za letom vpadajo na Slovensko in nobenega ni, ki bi se jim postavil v bran.

Radijska naročnina

Večkrat se kdo izmed radijskih naročnikov pritožuje nad previsoko radijsko naročnino. Pogledajmo, kaj je s to zadevo! Kaj je prav za prav radijska naročnina? Radijska naročnina je mesečni prispevek, neke vrste davek, ki ga plačujejo lastniki radijskih aparatov. Kam gre ta denar? Deloma v državno blagajno, drugi del pa dobi radijska postaja. Radijska postaja se vzdržuje s temi delnimi dohodki naročnine, ki jo plačujejo radijski naročniki.

Število radijskih naročnikov je pri nas razmeroma majhno, zato je tudi dohodek majhen. S tem denarjem, ki ga postaja dobi, mora vzdrževati svoj upravni stroj, radijski program itd. To pa velja veliko denarja. Vzemite samo porabo toka, koliko že ta pobere, potem program, avtorske tantijeme, osebje itd. To je drag aparat. Mimo tega vzemite še gradnjo dveh novih postaj v Domžalah in v Mariboru.

Računajte tisti, ki mislite, da je naročnina previsoka. Je to denar, tistih 25 din za vse tisto, kar vam nudi dan za dnem radio? Pomislite, koliko zabave, koliko razvedrila in veselja ur vam nudi radio in vam ni treba nikamor z doma. Koliko poučnega, vzgojnega, izobraževalnega vam nudi radio vsak dan! Pa godrnjate za teh borih 25 din! S tem denarjem greste dvakrat ali trikrat v kino, enkrat ali dvakrat v gledališče — pa nič več. Premišljajte kakor koli, preudarjajte kakor koli, pri vsem vašem premišljevanju boste prišli do zaključka, da je radio najcenejše in najbolj vsestransko zabavno, poučno in vzgojno sredstvo. Radijska naročnina pri nas tudi ni tako visoka kot drugod. So države z milijoni radijskih naročnikov, pa imajo višjo mesečno radijsko naročnino, kot jo plačujemo pri nas.

Številke bi morali navajati, da bi mogli vse to bolj podrobno obrazložiti. A to je za vsakega pametnega človeka nepotrebno. Kdor se zaveda koristi, ki mu jo nudi radio, mu še na misel ne bo prišlo, da je naročnina 25 din previsoka. Sicer so tudi redki taki, ki mislijo in govorijo o previsoki naročnini. A tudi tem je treba pojasniti, da je ta denar zelo majhen v primeri s koristjo, ki mu jo nudi dan za dnem radio.

Ce kdo ne postane radijski naročnik zato, ker mora plačevati 25 din mesečnega prispevka, ta škoduje samemu sebi najbolj, ker ne ve, kako velika je korist, ki jo ima od radia v primeri z nizko mesečno naročnino. To so predsodki, katere je treba odstraniti. Kdor le more, naj ne okleva, niti naj ne pomišlja na te majhne »sold« in naj se uvrsti med radijske naročnike. Če ne prvi mesec, drugi mesec bo pa gotovo priznal veliko korist, ki mu jo nudi radio.

ZANATSKA BANKA

KRALJEVINE JUGOSLAVIJE A. D.

podružnica LJUBLJANA

nemoteno

dovoljuje posojila obrtnikom in obrtnim podjetjem.

Pri vračarki. »Gospod Putrih, karte kažejo, da se boste v kratkem poročili.« — »Res? Pa povedo tudi, kako se bo moja žena pisala?« — »Seveda! Gospa Putrihova!«

Prijateljici se razgovarjata. Prva: »Vsa sem obupana. Zdaj šele vidim, da me je Rudi vzel zgolj zaradi moje dote.« — Druga: »Potolaži se! Sedaj vsaj vidiš, da ni tak bedak kakor izgleda.«

Sodobni otroci. Pri prirodopisu vpraša učitelj: »Povejte mi, učenci, katere živali si pripravljajo hrano za zimo?« — Ves razred enoglasno: »Špekulanti!«

Prepozno. Gospod roparju, ki je s samokresom v roki zahteval denar: »Ali ste znoreli? Je vse zaman! Pravkar se namreč vračam z davkarje.«

Notranje-avstrijski deželni stanovi — plemiški zbori Kranjske, Koroške in Stajerske — se posvetujejo o obrambnih ukrepih, državni zbor razpisuje nove davke, da plača vojaške najemnike za boj proti Turkom, toda vse je zaman; še preden se krščanska vojska zbere, Turkov že ni več v deželi in poveljniki komaj zbrano vojsko razpuste. To se je dogajalo leto za letom, praktičnih ukrepov ni bilo od nikoder in slovenska zemlja je krvavela iz tisočerihih ran. Stisko in bedo so še povečale lakota, druginja, potresi in povodnji.

V teh razmerah, ko se je plemstvo zapiralo po gradovih in bilo tako varno pred Turki, podložnike pa puščalo izpostavljene ropanju in nasilju, so ljudje segali po samopomoči: začeli so obzidavati in utrjevati pokopališča okoli vaške cerkve — te utrdbe so imenovali tabore — in podzemne votline, kamor so se zatekali ob času napada ženske, starčki in otroci; možje in mladeniči pa so zasedli daleč naokoli višine in pričakovali z orožjem v roki sovražnika; živino so zaganjali v gozdove, denar pa so nekateri celo zakopavali. Koliko škode in nepotrebnih žrtev so prihranili tabori našim prednikom! Če je bilo obzidje okoli cerkve dobro pozidano in so imeli prebivalci velike zaloge živeža ter bili tako pripravljeni na dolgotrajno obleganje, dalje, če je tabor vzdržal le nekaj dni naskoke sovražnikov, je bilo prebivalstvo rešeno. Turške čete se navadno niso dolgo mudile z obleganjem; bliskovito so se prikazale na hitrih konjih v naših krajih, z vso silo napadle tabor in če je bilo nekaj napadov odbitih, so odvihrale naprej. Ko so se turške čete umaknile v druge kraje, so branilci tabora razposlali na vse strani oborožene jezdece, ki so daleč naokoli preiskali okolico in če niso nikjer zasledili nevarnosti, so to hitro sporočili domov in prebivalstvo se je vračalo z vsem premoženjem na svojo zemljo; iz gozdov je primukala živina in ljudje so se zopet lotili svojega dela. Mir pa navadno ni trajal dolgo časa. Ljudje so morali biti vedno pripravljeni na napade in se na vest o bližajoči se nevarnosti zateči v tabore, v zaklonišča, pred turško silo.

Mnogo krajev je, kjer lahko še sedaj vidimo ostanke nekdanjih taborov; tabori so dali tudi nekaterim krajem ime »Tabor«, »na Tabru«, n. pr.: Silentabor pri Zagorju, Tabor pri župni cerkvi v Vremah, vas Britof na Tabru. Tabor v vipavskem trgu, St. Jurij ob Taboru in podobno. Posebno velik je bil tabor pri cerkvi sv. Štefana v Košani; postavili so ga prebivalci iz 12 vasi sami, s svojim delom. Imel je šest stolpov, visokih po štiri nadstropja, in 24 shramb v pritličju; v prve shrambe so spravljali živila in strelivo, v druge pa so se zatekli starčki, ženske in otroci. Nad temi shrambami so bili leseni hodniki, kjer so stali branitelji tabora; široki zidani stolpi so imeli tudi strelne line, iz katerih so streljali s puškami in topiči na sovražnika. Posebna uprava, ki je bila sestavljena iz nadzornika in 12 kapitanov, je vsako leto pregledala utrdbe in skrbela za popravilo. Tabor je sedaj večinoma že razpadel. Poleg še sedaj dobro ohranjenega tabora na Sveti gori ob Savi imamo ostanke taborov še v sledečih krajih: vas Taberje pri Sostrem, St. Jakob ob Savi, Šmarna gora, Primskovo, Šmartin v Tuhinjski dolini, Krtina, Goričica pri Domžalah, Predvor pri Kranju, Cerklje; Trebnje in Mirna peč na Do-

lenjskem; na Kočevskem: Stara Loka, Mozelj, Osilnica, Gotenica in še drugod.

Izmed podzemnih zaklonišč bi omenili votlino pri Košici, o kateri smo toliko brali v »Miklovi Zali«. Zavetišče te vrste je bil tudi »Šmajdov grad« pri Kranju, v strme skalnate bregove Kokre vsekana jama, ki je bila dobro utrjena in se je zapirala z železnimi vrati. Podobna zavetišča so bila še: Luknja in Lebinica pri Dupljah, jame pri Smledniku, Krki, v dolini Iške in druge.

Daleč naokoli so bile postavljene straže in kakor hitro je prišla vest o bližajoči se nevarnosti, so posebni sli odjahali na vse strani, naznanit žalostno vest prebivalstvu. Še boljša naprava kot brzi sli so bili kresovi — neke vrste brzojav. Ob vseh poteh, koder so vdirale roparske čete v deželo, so bile pripravljene in zložene na bližnjih gričih in hribih grmade; poleg grmade je stala straža in pazila noč in dan, da-li se ne pojavi na bližnjem hribu kres. Ob najmanjšem znaku je straža grmado prižgala in kmalu so se zažigale grmade druga za drugo. In krvavi in visoki plameni so naznanjali po deželi, da se je treba pripraviti na obrambo in krvavi ples. Kresišča so bila določena po dolini Save in Krke v teh-le krajih: Mehovo — Hmelnik — St. Peter pri Žužemberku — Primskovo — Višnja gora — Marija Magdalena pri Šmarju — Ljubljanski grad. Kadar so Turki vpadli čez Kolpo in drveli skozi Belo Krajino, so goreli kresovi v smeri: Vinica — Poljane — Kostel — Ribnica — Ortnek — Turjak — Ig — Ljubljana. Če je grozil napad Istri, je gorelo na progi: Ljubljana — Vrhnika — Lož — Postojna — Senožeče — Silentabor — Klana — Učka gora. Iz Ljubljane so šla znamenja proti Koroškemu po progi: Šmarna gora — Gorenji Kamnik — Šmarjetna gora — Radovljica — Begunje — Bled — Jesenice — Bela peč.

Izboren je bil način obrambe in obveščevanja, posebno za tedanji čas; in če pomislimo, da so organizirali naši predniki vse to na svojo pest in z lastnimi močmi, ker se na svojo grajsko gospodo niso smeli zanesti, moramo še tem bolj spoštovati njihov trud in sposobnost. Ves ta organizirani sistem ni seveda nastal čez noč, temveč je nastajal le polagoma in se izpopolnjeval na podlagi izkušenj, ki so jih prinašali vsakoletni turški napadi.

Velik napad je bil l. 1472. Meseca maja so pridrli Turki na Notranjsko in požgali župno cerkev v Cerknici. Pridrveli so tudi pred Ljubljano, a mesta se niso upali napasti, ker je bilo mestno zidovje dobro utrjeno in zastraženo. Utaborili so se na treh krajih: v Jami za sv. Krištofom, v Šiški in na Poljanah. Ropali in požigali so po okolici in zažgali tudi župno cerkev sv. Petra; o napadu na cerkev nam še sedaj priča vklesan napis ob vhodu v cerkev. Slednjič so jih pa le odpodile krogle z Ljubljanskega gradu. Isto leto sta pretrpeli tudi Goriška in Furlanija hud napad, ko je bilo skoro 12.000 ljudi odpeljanih v sužnost. Naslednje leto so pridrlé čete na Koroškem do Pliberka in Velikovca in vpadle celo v Furlanijo, razširjajoč povsod strah in trepet. Večji napadi so bili tudi leta 1474. in 1475., ko so prestopile turške čete

TEODOR KORN - Ljubljana, Poljanska cesta

kravski in kleparski mojster, vodovod, centralna kurjava

želi vsem svojim strankam

srečno novo leto!

Sotlo in Kolpo; na Štajerskem so pridrlle do Maribora in na povratku potolkle krščansko vojsko pri Bizeljskem, na Kranjskem pa so privihrale celo do Radovljice. Izredno hud napad je doživela Koroška l. 1478., ko so Turki pridrli čez Predel, pustošili deželo do Šmohorja in odpeljali mnogo ljudi v sužnost. Sledili so napadi skoraj leto za letom, l. 1494. je pa prišlo do večjega navala, ko so Turki oplenili hrvaško Zagorje, prodrli čez Sotlo in prihrumeli celo do Slovenske Bistrice in Žiž.

Kmalu nato je sklenil kralj Maksimilijan s sultanom premirje in s tem je bila odvrnjena turška nevarnost vsaj za nekaj časa od naših dežel.

Zalostne so bile posledice turških napadov; revščina se je večala bolj in bolj; število prebivalstva se je občutno zmanjšalo in naravne nesreče so to bedo še povečavale. Kmetje se niso več mogli preživljati s polje-

delstvom; vedno so bili pripravljeni na krvavi ples in če so obdelali polje še v miru in si postavili nov dom, je žetev grabil so-vražnik in kmetski domovi so izginili v plamenih. Zato ni čuda, da so kmetje zapuščali svojo zemljo in trumoma bežali v mesta in si tam začeli iskati zaslužka: začeli so krošnjari in kupčevati. S kmetom so trpeli tudi vsi drugi stanovi, posebno plemstvo, ki je bilo popolnoma navezano na kmeta. Če kmet ni mogel plačevati, je obubožala tudi grajska gospoda.

Vzlic vsej bedi, ki je trla kmeta, je mislila gospoda, da bo mogoče le kaj izžeti; toda lok je bil prenapet in — je počil. Delovno ljudstvo je začelo mrmrati, mrmranje je postalo vedno glasnejše in se izpreminjalo v bobnenje in kmalu je zabučal po deželi vihar nezadovoljstva. Povsod je odmeval klic: »Le vkup, le vkup, uboga gmajna!«, trkal na vrata oholega plemiča in naznanjal novo dobo.

Toš Franjo:

Ogenj

Plamen ognja, ki ga je ustvarila človeška roka, je brezdvomno ena največjih in najvažnejših iznajdb z najdaljnosežnejšimi posledicami za človeško kulturo od njenih prvih začetkov vse do danes.

Ogenj je že v votlini pračloveka, v menjajočih se bivališčih človeka-lovca in šotorih pastirja razširjal svetlobo, toploto in ugodje. Okrog ognja so se zbirale prve ljudske skupine, od njem so se sklepale prve zveze, od ognju so se izoblikovali prvi poldivji verski običaji v kulturne pojme. Ognjišče predstavlja v vseh razvojnih razdobjih naše družbe ono točko, ob kateri se vse ureja in ustvarja. Domače ognjišče je že pri človeku na najprimitivnejši kulturni stopnji osnova njegove religije in morale ter ključ njegovih znanosti in poznejše državne ureditve.

Večno se menjajoča, vedno oživljajoča pojava ognja, njegova tajinstvenost, njegovo bliskovito razširjanje, toplota in njegova magična svetloba, trdno vežejo razum in domišljijo že pračloveka ter globoko in neizbrisno vplivajo nanj, zato ga daruje na svojih oltarjih, s čimer mu izraža svoje občudovanje kot donašalec blagoslova ali pa svojo bojazen kot demonu, ki mu grozi s poginom.

Z razvojem kulture ter stalne naselitve človeka v strnjena naselja postane ogenj izvor mnogih nevarnosti ter uničuje vsa s trdom in težkimi žrtvami ustvarjena človeška dela, kot sproščeni demon, ki mu je dala svobodo ali nepredvidna ali pa zlobna roka.

Dolgo je človek brez vsake moči in sveta stal ob strani in brez moči gledal njegovo strašno pustošenje, misleč, da je to neizogibna šiba božja. V skrbi za svoj obstanek in za svoje imetje se je končno spustil v borbo tudi s tem svojim mogočnim nasprotnikom. Tisočletja se je človek, čisto poražen, boril s tem divjim elementom, dokler se mu končno ni posrečilo iz tega svojega nevarnega nasprotnika narediti svoje ubogljivo orodje. Ta dolgotrajna in trda borba človeka z ognjem, velikanske škode in

česti neuspehi na požariščih so končno dovedli do ustanovitve organizirane borbe proti njemu — gasilstva, ki je pa še vedno v svojem razvoju in še danes ni urejeno tako, da bi borba z ognjem mogla v vseh primerih biti uspešna in popolnoma zanesljiva.

Tako se skozi tisočletja srečujemo z ognjem in opazujemo njegov silni vpliv na kulturni razvoj človeka vseh časov in krajev. Najdemo ga že v prirodnih, divjih verah prastarih rodov, kakor tudi v krščanstvu današnjih dni. Ogenj zavzema vidno mesto v ljudskih pravljicah in pesmih, a tudi v znanosti, umetnosti, v vsakdanjem prometu in pravnem življenju. Ogenj je s človeško kulturo tako tesno spojen, da je njegova vloga tem važnejša, tem nenadomestljivejša, čim višja je kulturna stopnja človeka.

Izvir ognja

Že pračlovek si je znal ogenj sam pripraviti in ga uporabljati, kar nam dokazujejo okameneli ostanki lesa in pepela v njegovih prvih bivališčih-votlinah. Pojavlja se torej vprašanje, kako je ogenj nastal umetnim potom. Težko bi bilo na to vprašanje pravilno odgovoriti, verjetno pa je, da je človek prvi ogenj prejel od narave, ko je mogoče v obliki bliska iz oblakov zažgal kakšno stvar na zemlji. Mogoče je tudi, da je človek nastanek ognja spoznal iz velikih požarov, nastalih v bližini vulkanskih izbruhov, kjer je kipeča lava omogočala človeku, da si je vedno iznova mogel vžgati les. Človeško spoznanje ognja pa bi se končno moglo razložiti tudi s takozvanimi »ognjenimi vrelic«, ki bruhaajo goreče pline. Tako je n. pr. na polotoku Abšeronu pri Bakuju ob Kaspiškem morju »večni ogenj«, ki stalno gori 15 do 20 čevljev visoko.

Z navedenimi primeri pa bi se dalo razložiti le spoznanje človeka z ognjem kot naravnim divjim elementom, ki ga je ta mogel, čeprav se ga je bal, vendar izkoristiti tudi za svoje dobro, — ni se pa pri tem mogel naučiti umetnega pridobivanja. Pravilen

Fr. Kafol, ban, sadjarski nadzornik, Ljubljana:

Pridelki v shrambah in kletih

Skrb za prehrano v teh časih je gotovo najvažnejša zadeva slehernega posestnika, sploh imetelja pridelkov, ki jih je nakupil ali pa sam pridelal. Sicer smo že v prejšnjih številkah opozorili na nekatere nedostatke, ki jih običajno opazujemo pri shranjevanju sadja in drugih pridelkov preko zime. Ne bo pa odveč, ako ponovno opozarjamo naše čitatelje na to važno delo še iz drugih vidikov.

Zdaj, ko je pritisnila zima in so vsi pridelki spravljani na varnem pred mrazom, je naloga gospodinj pa tudi gospodarja, da se vse zaloge pridelkov večkrat pregledajo. Povedano velja prav za vse pridelke, ki smo jih pridelali ali nakupili, n. pr. krompir, peso, repo, korenje, razno zelenjad, sadje itd. Lanska huda zima je marsikaterga gospodarja opozorila, da njegova klet, odnosno shramba, v kateri shranjuje svoje pridelke, ne odgovarja. Potrebna je previdnost. V kratkem povedano, klet ne sme biti niti pregorka, še manj pa premrzla. Najboljša klet ali shramba za pridelke je ona, v kateri je stalna toplota, ki naj znaša od 4—8 stopinj Celzija nad ničlo. Pod ničlo toplota ne sme pasti. Ne sme pa tudi zopet poskočiti čez 10 stopinj C nad ničlo. Važno je tudi, da je v kleti dovolj vlage, t. j. od 70—75% zračne vlage. Povedano velja tudi za shranjevanje odbranih pridelkov, ki so namenjeni za seme, razen semen (žita).

Na podlagi tu navedenega spada torej v vsako klet, v kateri se shranjujejo pridelki, vsaj toplotmer. Pravilno bi bilo, da je v večjih kletih nameščen tudi vlagomer. Brez toplotmera pa ni mogoče biti, zlasti če nastane prevelik mraz, ali pa če nastopi pregorko vreme proti spomladi. Da je klet presuha, lahko vsakdo presodi na pridelkih, ker isti venejo. Lahko je presoditi na prvi pogled, če je klet premokra, ker pridelki gnijejo, odnosno trohijo. V primeru, da je klet ali shramba presuha, si pomagamo na ta način, da poskropimo tla eventualno tudi stene z vodo. Odvišno vlago v kletih pa odpravimo s pravilnim zračenjem, ali pa da namestimo na posamezne prostore žgano apno, ki vleče vlago nase.

Nehote smo omenili tu pravilno zračenje shramb odnosno kleti. Tudi ta zadeva ni tako enostavna, kakor se zdi na prvi pogled. Napačno ravna dotični, ki zrači kleti ali shrambe, ko je zunaj vlažno in topleje kot v kleti sami. S tem ne pospešujemo zračenje prostorov in ne odpravljamo vlago iz njih, temveč ravno nasprotno. Zračiti se mora shrambe in prostore le ob lepem in suhem vremenu, ako je toplota zunaj nižja kakor v kleti. Zmrzovati zunaj pa ne sme.

Posamezne pridelke moramo večkrat tekom zime pregledati ter odstraniti vse, kar gnije in se kvari. S tem preprečujemo večjo škodo na pridelkih, ki so danes dragoceni za prehrano ali krmljenje domačih živali. Previdnost je vsekakor na mestu.

Ložane, 14. oktobra 1940.

Podpisana se iskreno zahvaljujem za točno in solidno izplačano mi zavarovalno vsoto po moji pok. materi Ani Hasler, ki je bila zavarovana pri Vašem oddelku KARITAS.

Z odličnim spoštovanjem

Senčar Ana, l. r.
Lešane 31, p. Apatc.

Pijančevu modrovanje. »Ali bi ga še pol litra? Zelodec pravi da, glava pravi ne. Ker je glava pametnejša kot zelodec, a pametnejši vedno popusti, ga dajmo še pol litra!«

Dobro priporočilo. Gospa čistilcu parketov: »Sobe, ki sem vam jih pokazala, boste očistili. Upam, da ne bom imela razlogov za pritožbe.« — Čistilec: »Nikakor ne, milostljiva! Kar vprašajte tam na oni strani ulice pri gospodu ravnatelju Kaviču, Lani sem mu očistil parket v salonu tako, da si je na njem pet gostov zlomilo noge, tako je bil gladek.«

NOVA SPECIJALNA TRGOVINA ZA NIZKE CENE

ŽIMO

MILAN JAGER — LJUBLJANA
TYRŠEVA C. 37
ZAHTEVAJTE VZORCE

VODILNI SLOVENSKI KMETIJSKO-STROKOVNI IN GOSPODARSKI LIST

VSAKEMU KMEČKEMU DOMU
NUJNO POTREBNI

Vzajemna zavarovalnica,
oddelek KARITAS,

Ljubljana.

Podpisana se iskreno zahvaljujeva za dvojno zavarovalno vsoto po najinem ljubljenskem sinčku Ivanu, ki je moral umreti zaradi pasjega ugriza. Prosiva, da blagovolite to zahvalo natisniti v prihodnji številki »Naše moči«. Še enkrat najlepša hvala in vsakomur priporočava, da se zavaruje pri domačem zavodu.

S spoštovanjem

Franc in Frančiška Leskovec, s. r.
Gorenja vas 19, p. Gor. Logatec.

Kaj mi hočete dati in jaz vam ga izdam? Tako je govoril Judež Iškarijot. — Kaj nam hočete dati in prodati vam hočemo svoj narod, svoj materin jezik in vse narodno blago? Tako govorijo svojega naroda zatajevalci.

(A. M. Slomšek.)

Profesor zemljepisa na potovanju. Pri kolo-dvorskem okencu hoče kupiti vozni listek in ga tako-le naroči: »Prosim vozni listek za Rim, mesto, ki ima okoli 1.200.000 prebivalcev, leži v glav-nem na levem bregu Tibere, je glavno mesto Italije ter ga imenujejo večno mesto in zibelko kulture. Prosim, povratni vozni listek!«

Pravilno je odgovoril, čeprav... Pri prirodopisni uri pokliče profesor dijaka Anderluha in ga vpraša: »Na kaj zlasti pogosto naletimo v pokra-jinah z vlažnim podnebjem?« — Anderluh: »Na dežnike!«

Ribniška. Proti večeru je že bilo, ko je Lojze prikolovratil s svojo visoko krošnjo v neko ko-roško vas. Z vseh strani so ga začeli napadati psi in grozeče vanj lajati. Lojze hoče pobrati kamen, da bi pse pregnal. A nikakor ni mogel kamna iz-puliti iz zemlje. Pa pravi: »Čudni kraji, kjer ima-jó kamenje privezano, psi pa prosti okrog letajo!«

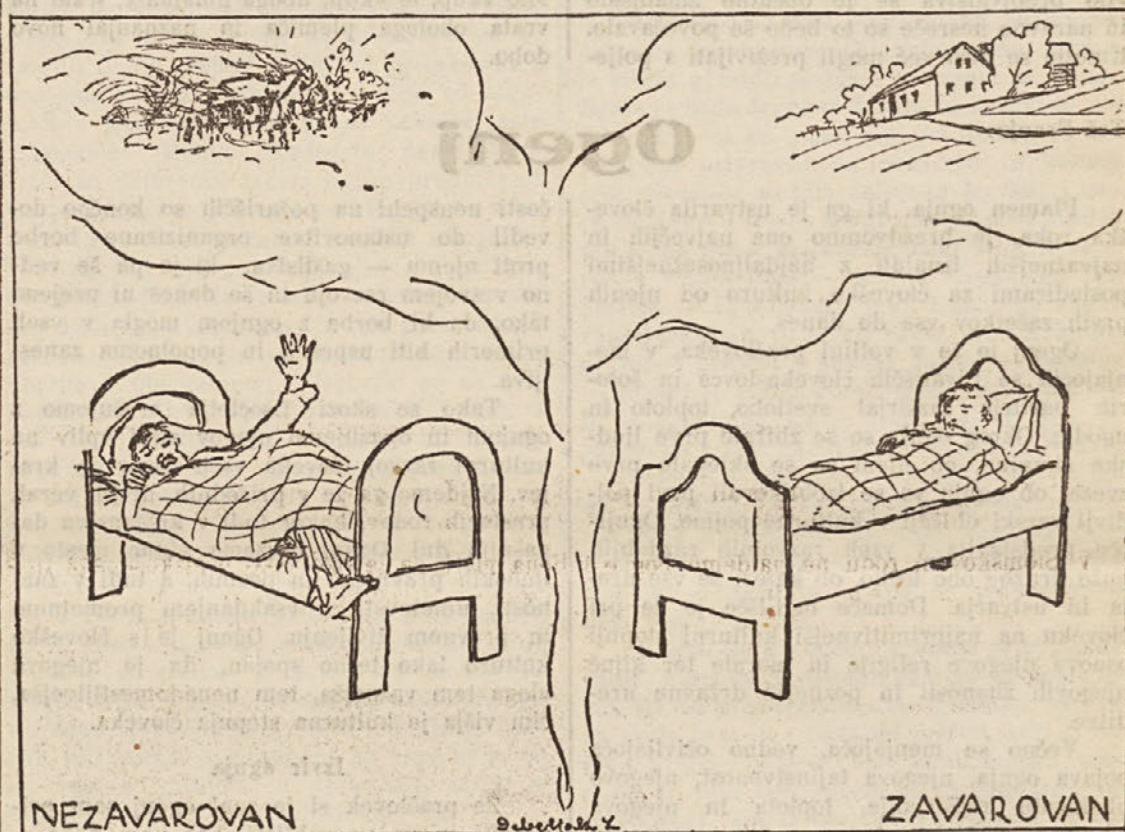
odgovor na to vprašanje moremo torej dati le, če si ogledamo prvotni način ustvarjanja ognja, kot ga uporabljajo še dandanes pri-mitivni narodi, ker smemo verovati, da je ta način uporabljal tudi pračlovek.

Les in kamen sta pri vseh primitivnih, neciviliziranih ljudstvih predmeta, s pomoč-jo katerih se ustvarja ogenj na pameten na-čin. To dejstvo nam daje zanesljivo osnovo za verovanje, da je prvi umetni — po človeški roki ustvarjeni ogenj — nastal v kamni dobi. V kamni dobi si je človek vse svoje za življenje potrebne predmete: orodja in orožja, izdeloval iz kamna, ki ga je cepil, razbijal in gladil njegove ostre oblike z bru-šenjem. Pri tem so često odskakovale svetle iskre, ki so privabile pozornost pračloveka, dokler ni končno tega pojava izkoristil za svoje vsakdanje umetno pridobivanje ognja.

Živo se še spominjam iz svojih prvih mladostnih dni, kako smo otroci na vasi, ob večerih, preden so nas naše dobre ma-mice klicale domov, radi tolkli ali metali kamen ob kamen ter pri tem z velikim za-dovoljstvom opazovali odskakujoče svetle iskre. Tudi nas ni nikdo nikoli opozoril na ta prirodni pojav, ki ga je pračlovek, po svojih življenjskih izkušnjah približno enak današnjemu otroku, izkoristil za prižiganje koristnega plamena.

Pračlovek pa je obdeloval tudi les, najsibo s kamnom ali pa z drugim tršim lesom na ta način, da je les brusil, in tako je spoznal najlažji način ustvarjanja ognja, ki je še da-nes v rabi pri mnogih primitivnih narodih: n. pr. Polinezijcih in raznih afriških rodovih.

(Dalje prihodnjič.)

Jauna zahvala

Podpisani Štraus Albin, posestnik, Cegel-nica pri Žužemberku, občina Dvor, se čutim dolžnega izreči javno zahvalo Vzajemni zava-rovalnici v Ljubljani za točno izplačilo cele zavarovalne svote, ko mi je bila dne 1. ok-tobra 1940 usled požara uničena moja stano-vanjska hiša.

To najboljšo slovensko zavarovalnico bom vsakomur najtopleje priporočal. Prosim, ob-javite to mojo zahvalo v »Naši moči«.

Cegelnica, 2. dec. 1940.

Štraus Albin, s. r.

Javna zahvala

Podpisana Kunstelj Ana, Vrhnika, Pod Sv. Trojico št. 9, se iskreno zahvaljujem Vza-jemni zavarovalnici, oddelku KARITAS, Ljub-ljana, ki mi je izplačal vsoto zavarovalnine po mojem umrlem možu Jakobu. Obenem prav toplo priporočam vsakomur to domačo slovensko zavarovalnico.

Vrhnika, 10. septembra 1940.

KUNSTELJ ANA, l. r.

Ljubite svoj rod, spoštujte svoj jezik! Za čast svojega jezika vsak pošten mož bolj skrbi, kakor pošten ženin za čast in poštenje svoje neveste.

(A. M. Slomšek.)

»Zelim, dc bi ne bilo verne sloven-ske hiše in družine, ki nebi imela slike Marije Pomagaj na častnem mestu.«

Škot dr. G. Rožman

»Nikomur ne bo žal skromnega iz-datka za to sliko.«

Škot dr. J. Tomažič

»Tisk neoporečen, barve blesteče, teh-nika prvovrstna.«

Dr. P. H. Kokalj

Velikost slike Marije Pomagaj 50×66,5 cm. Cena 40 din. Naročite jo takoj pri župnih uradih

OPOZORILO!

Izredno velik porast zavarovanja »KARITAS« je dal zastopnikom raznih samopomoči in sličnih ustanov povod, da radi svojih malenkostnih uspehov obrekujejo naš zavod in proti njemu raznašajo neresnične vesti. Je pač stara prislovica, da »ose gredo na najboljše sadje«. Obrekovalje in neresnične vesti, ki jih širijo označeni zastopniki, zavarovanju »KARITAS« nikakor ne morejo škodovati, ker naše ljudstvo to zavarovanje pozna kot solidno in pošteno. V interesu dobre stvari pa je vendar nujno potrebno, da se stopi takim »poštenjakovičem« nekoliko na prste. Ravno v zadnjem času prejemo poročilo, da so imeli ponekod trenuten uspeh. Omenjeni zastopniki nastopajo nasilno in zlorablajo celo odsotnost mož, ki so na orožnih vajah. Prihajajo k ženam, katerih možje so na orožnih vajah, ter se jim predstavljajo kot osebe, ki morejo moža oprostiti vojaške službe, če se pri njih zavarujejo. Da ima njihovo delo vsaj nekaj uspeha, obljublja ljudem nemogoče stvari. Ob prejemu poli-

**V oktobru in novembru 1940
sta pristopila v »KARITAS«**

2802

nova zavarovanca!

V decembru je bil dotok novih zavarovancev še večji!

»KARITAS«

ce pa zavarovance vidi, da so pogoji čisto drugačni in da je bil prevaran. Večkrat se celo dogodi, da zavarovance sploh ne dobi police, kar jasno kaže, da je bilo zastopniku samo za kasiranje sprejemnine. Med takimi zastopniki so tudi ljudje, ki jih je »KARITAS« pred leti odslovila zaradi nerednosti in nesolidnosti.

Naš zavod takim žrtvam največkrat ne more pomagati.

Da se nove žrtve preprečijo, je potrebno sodelovanje vse javnosti. Vsakega zastopnika, ki bi obljubljal nemogoče stvari, nastopal nasilno ali zvijsano, ter bi nepošteno govoril o zavarovanju »KARITAS«, je treba takoj legitimirati, ugotoviti njegov naslov in če je mogoče, prijaviti orožništvu. Če bodo vsi tako ravnali, potem se bo posrečilo obvarovati marsikaterega pred škodo, ki bi mu jo povzročili taki zastopniki s svojim nesolidnim delom. S skupnim sodelovanjem se bo posrečilo izločiti iz zavarovalne stroke take škodljivce.

»KARITAS«

Veseli dogodki

V zadnjem času je KARITAS izplačala po 100 din naslednjim novorojenčkom:

Miklavčič Marija, Vešter, Škofja Loka;
Bukovec Vojeslav, Ljubljana, Kamniška;
Korun Anton, Štepanja vas;
Pauline Ljudmila, Vrbje, p. Zalec;
Pere Marija, Ješovec, p. Kozje;
Kovačič Ludovik, Boštanj;
Potočnik Janez, Kamna gorica;
Urbanija Mihael, Dob pri Domžalah;
Kovač Marjan, Podgorica, p. Dol pri Ljubljani;
Polak Ivan, Rogatec;
Noč Marjan, Jesenice na Gorenjskem;
Vašl Marjan, Ljubljana, Livada;
Orličnik Ivan, Kočevje;
Bregar Frane, Mali Mengeš;
Osenčič Olga, Jesenice na Gorenjskem;
Svete Anton, Ohonica, p. Borovnica;
Strohsack Martin, Trebnje;
Ferk Edvard, Trbovlje, p. Vuzenica;
Strajnar Jožefa, Brezje, p. St. Jernej;
Zajc Dana, Laze, p. Krka;
Leban Stanislav, Stahovica, p. Stranje pri Kamniku;
Podržaj Vida, Vrbičje, p. Grosuplje;
Vidalj Marija, Laško;
Podojsteršek Hedvika, Mežica;
Trtnik Frane, Zg. Kašelj, p. Dev. Mar. v Polju;
Vlaovič Dobrila, Cortanovci;
Glastovec Ivanka, Zg. Brnik, p. Cerklje pri Kranju.

Po posebnih dodatnih zavarovalnih pogojih za zavarovanje KARITAS sta poleg tega tudi oče in mati novorojenega otroka oproščena enome-sečnega prispevka. Te ugodnosti so deležni samo že nad eno leto zavarovani starši in njihovi otroci.

»KARITAS«

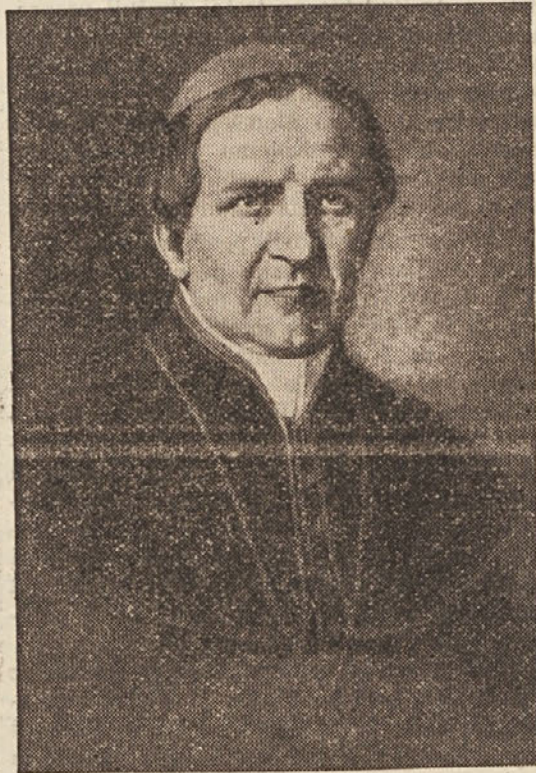
Etbin Bojc: Slomškovo življenje in delo

V Slomškovem rodu ne najdemo bogve kaj posebnega in izrednega in prav to je, kar nam dela njegovo osebnost tako domačo in našo, zato so nam njegove misli tako blizu, zato je njegov duh za nas tako živ in bodrilen. Rojenice so mu 26. novembra 1800 zapele visoko oznanilo njegovega življenjskega poslanstva ob preprosti zibelki v slovenski kmečki hiši na Slomu v župniji Ponikvi pri Poljčanah. Sam se ni nikdar sramoval priznati, da ga je preprosta »kmetiska mati rodila in na slamo položila«. Iz skromne naše srede, iz kmečke vasice je torej izšel.

Dušni pastir Prašnikar, prvi Slomškov učitelj, je v zasilni šoli, ki je bila nekaj časa nameščena kar v cerkvenem stolpu, potem pa v kaplanski sobici, spoznal nadarjenega Antona ki je bil na šolski slovesnosti ob sklepu šolskega leta obdarovan z dragoceno vezanim molitvenikom in s trakovi okrašenim srebrnikom. Bilo mu je takrat dvanaest let in Prašnikar je prigovarjal Slomškovim staršem, češ: »Le naj gre Tone študirat, on bo še svoje dni velik gospod«. Nerade so ga pustile iz rok žuljave dlani njegovega skrbnega očeta, mati pa se je Prašnikarjevemu nasvetu uklonila in ga ubogala.

Tako je prišel Slomšek v celjske šole, kjer je ostal odličnjak. Pod vodstvom srednješolskega učitelja Zupančiča mu je zrastle ljubezen do lepe materine besede, ki ni več ugasnila, ampak gorela v njem s tolikim plamenom, da je svetila daleč naokoli in tudi vžgala lepo vrsto naših tedanjih kulturnih delavcev, a ogreva prav tako še danes vse, ki stopamo stoletje za njim na branik narodove kulture. Ko mu je medtem umrla ljub-

ljena mati, se je oko tako preizkušnega in dozorelega gimnazijca zazrlo v nebo, ki edino more dati zadoščenje človeškemu srcu in trpljenju in viliti poguma za težko življenjsko

borbo ter službo Bogu. Slomšek je spoznal vrednost vprav duhovskega stanu za tedanje kulturno delo med narodom in si ga je brez oklevanja izbral. Potem ko šolsko izvestje celjske gimnazije l. 1819. nosi na prvem mestu z debelimi črkami označko prvega na-

Slovenski jezik le tisti malo obraja, ki sveta ne pozna in ne ve, kakšni ljudje živijo po svetu. Podoben je tak nevednemu otroku, kateri tudi misli, da je celovsko (t. j. Vrb-sko, op. ured.) jezero največje morje na svetu in da je onkraj Ljubelja že konec sveta.

(A. M. Slomšek.)

PIČMAN LOVRO

podjetje za vodovodne instalacije,
centralne kurjave in kleparstvo.

LJUBLJANA
Ilirska ul. 15 — Telef. 29-11

V norišnici. Zdravnik se ustavi pred bolnikom in ga vpraša: »Kdo si ti?« — Bolnik: »Julij Cezar!« — Zdravnik: »Pomislite malo. Zadnjič ste mi rekli, da ste Shakespeare.« — Bolnik: »Ne, ne, Shakespeare je bila samo moja prva žena.«

Doživljaj rekruta. Rekrut je nekoliko prepozno prišel v vojašnico. Javiti se mora v pisarno. Vdano čaka pred pisarno. Iz pisarne pride narednik in se zadere: »Odkod si, teslo?« — Rekrut: »Iz Bele Krajine.« — Kmalu nato pride iz pisarne adjutant. Zadere se nad rekrutom: »Odkod si, teslo?« — »Iz Bele Krajine.«, preplašen odgovori rekrut. Okrog poldneva pride na hodnik poveljnik polka. Ko zapazi rekruta, vpraša: »No, odkod si pa ti, junak?« — Rekrut: »Teslo iz Bele Krajine!«

Najlepše darilo je lepa knjiga. Poučna knjiga je dragocen zaklad, ki zlahkni dušo in krepi srce. Kot nalašč za današnje razmere je pisana knjiga »Nacionalizem in krščanstvo«, ki jo je napisal eden največjih naših mislecev univ. prof. dr. F. Veber. Ako je še nimate, naročite jo takoj pri založniku: I. Peršich, Ljubljana, Poljanska cesta 18/III. Cena: vezana 54 din, trdo broširana 49 din.

Nagrade za novembrsko križanko

Naše križanke so vzbudile ogromno zanimanje med našimi čitatelji. Reševalci so pa, žal, mnogokrat sami krivi, da njih rešitev ne pride v žreb. To so predvsem tisti, ki pošljejo križanko le kot tiskovino in pri katerih zato pošta od nas zahteva dodatno poštnino za pismo. Take rešitve romajo nemudoma v koš. Dalje spadajo sem tisti, ki nam dajejo nepopolne podatke o sebi in ne navedejo poklica, točnega naslova, starosti in polne številke. Ko vse take napačne ali nepopolne rešitve požre koš, potem šele začne žreb svoje opravilo. Pri zadnjem žrebanju so sledeči zadeli knjižna darila:

1. Škraba Peter, posestnik, Brest 56, pošta Ig pri Ljubljani.
2. Kos Marija, poštna uradnica, Javornik na Gorenjskem 1.
3. Lesjak Ivan, dijak privatist, Hruševce 39, p. Sv. Jurij ob j. ž.
4. Korošec Jože, pos. in mlinar, Bočkovo 2, p. Nova vas — Rakek.
5. Mlakar Franc, posestnik, Stari kot 10, p. Čabar.
6. Kramar Alojzija, dijakinja, Sap 18, pošta Šmarje-Sap.
7. Fajt Ivan, ključavničar, Kragujevac, Ilije Garašanina br. 19.
8. Zorman Lojze, dijak-osmošolec, Maribor, Frankopanova ulica 10.
9. Finžgar Franc, vratar, Ljubljana, Poljanska cesta 6.
10. Sadnik Jakob, nočni čuvaj, Ladkova vas 79, p. Sv. Pavel pri Preboldu.

Vsi navedeni dobijo še v decembru 1940 v dar po eno lepo slovensko knjigo.

Rojen Slovenec, ki svoj narod zataji, je podoben prigreti jedi, ki nobenemu zdrava ni; tak človek svojega rodu zlahtne lastnosti pozabi in se slabostim privadi, in je kakor preoblečen vran, od vseh zaničevan.

(A. M. Slomšek.)

Podjetje gradi visoke in nizke stavbe, ima lastni kamnolom, lastne gramoznice in lastne stroje. Izvršuje skice,

načrte in proračune. Številna in lepa gradbenadela širom cele Slovenije pričajo o solidnosti podjetja.

GRADBENO IN TEHNIŠKO PODJETJE MAVRIČ ANTON.

stavbenik in sodni izvedenec, ima tehnično pisarno v LJUBLJANI, na Tyrševi cesti št. 55 ali Bežigrad 1, telefonska številka je 33-82.

Zimska pomoč. Profesor: »Ali je kdo izmed vas potreben česa za zimo: obutve, perila ali česa drugega?« — Tomažek: »Gospod učitelj, prosim za smučke!«

Izpolnjena želja. V družbi pripoveduje nekdo, koliko želj se mu je v življenju izpolnilo. Pa se oglasi plešast gospod: »Meni se je v celem življenju izpolnila le ena.« — Vsi: »Katera, povejte!« — »Ko me je učitelj vlekel za lase, sem si želel, da bi bil plešast.«

Pri zdravniku. Zdravnik: »Veste kaj, nogo bi si pa že bili lahko umili, preden ste prišli k meni. Stavim kaj, da v celem mestu ni človeka z bolj umazano nogo, kot je ta-le vaša.« — Bolnik: »Nikarte, gospod doktor, boste stavo izgubili. Ali naj vam pokažem še drugo nogo?«

grajenca Slomška, ga naslednje leto najdemo na ljubljanskem liceju skupno s Prešernom in potem še isto leto v Senju, kjer hoče pridni Slomšek v enem letu končati dva letnika filozofije, da bi potem čimprej mogel v bogoslovje. Tu je spoznal od blizu brate Hrvate in se priučil hrvaščine.

V celovski bogoslovnici pa, kamor se je hotel jeseni vpisati, mu senjskega izprijčevala niso priznali in je moral ponovno polagati izpit. Tako je mogel Slomšek pričeti z bogoslovjem šele l. 1821. v Celovcu, kjer je kmalu pričel med svojimi sovrstniki s poukom slovenščine, pri čemer je znal namah osvojiti duše bogoslovcev in jih razvneti v ljubezni do materinščine. Ti mladi duhovniki, ki so v njem vzljubili učitelja in duhovnega vodnika, so se razšli potem med naše ljudstvo, kjer so — v stalnem stisku z njim — širili narodno duhovno kulturo. Slomšek je s to narodno vzgojo nadaljeval še potem, ko je po par letih kaplanovanja (od 1825 do 1827) v Sv. Lovrencu na Bizeljskem, potem pa (1827—1829) v Novi cerkvi pri Celju prišel spet za spirituala v celovško bogoslovnico (1829—1838) in še potem, ko je odšel v Vuzenico za župnika (1838—1844).

V osnovno moč materinščine je bil Slomšek trdno prepričan, tako da je oslonil na to vso naravnost orjaško borbo za njeno svobodo in njene pravice v šoli in javnosti. Zaradi te njegove odkrite in pristne narodne usmerjenosti so ga nemškutarji večkrat na vse mogoče načine napadali in celo tožili vladi, mu naprtili strogo in obsežno preiskavo, v kateri pa se je možato postavil z vsem svojim ugledom in pedagoškim izkustvom za učenje materinščine v šoli in glasno obsodil napačno ravnanje na mnogih šolah, ko se je učenje nemščine smatralo za najvišji smoter pouka na škodo drugih, za narodno izobrazbo potrebnih učnih predmetov, češ: »Od tega prihaja, da je šola za večino otrok brez koristi in da ljudstvo po lastni skušnji nasprotuje šoli.« Zgodovina še ni odkrila vseh njegovih naporov, ki so v tistih časih zahtevali odločne volje in veliko osebnih žrtev. Da je to izprijčeval ravno Slomšek, priča že samo dejstvo, da kljub svojemu sicer odličnemu delu edini od vseh tedanjih avstrijskih škofov ni prejel nikakega vladnega odlikovanja.

Neumorno je bodril, poučeval, pisal knjige in berila, prevajal, pesnil in uglašal, urednikoval »Drobtinice« (od 1846. leta dalje), ki so tedaj edine smele zdrkniti raz bogatinove mize naših tedanjih mačehovskih oblastnikov v naročje našemu človeku — ubogemu Lazarju. Veliko naporov ga je stala sama ustanovitev sedanje Mohorjeve družbe. Saj je zanj že l. 1845. vložil prošnjo in pravila, a brez uspeha. Podpiral je vsestransko, zlasti gmotno, čitalnico in druga društva ter kulturne ustanove. Znana je tudi njegova velika osebna in javna dobrodelnost ter prava mecenska darežljivost, ki se razodeva tudi v njegovi oporoki.

Zlasti velike zasluge pa si je pridobil z nedeljskimi šolami, ki jih je poživil v narodnem duhu in jeziku, in ki jim je namenil tudi velevažno metodično knjigo: »Blaže in Nežica v nedeljski šoli«, ki še danes priča o njegovem velikem vzgojiteljskem talentu. Ta knjiga, napisana l. 1842., je nekaj edinstvenega v svetovnem šolskem slovstvu in je doživela tudi prevode v češčino ter ruščino. L. 1848. je doživela drugo, l. 1857. pa že tretjo izdajo. Četrta izdaja za njeno stoletnico

čaka v rokopisu založnika (v uredništvu pok. nadzornika Lužarja). Učna snov je v tej knjigi razdeljena na 52 nedelj, vendar jo spaja poučna življenjska zgodba o Blažetu in Nežici, ki sta se skupaj pridno učila v nedeljski šoli in pozneje zato v življenju dobro izhajala ter spoznala iz lastne izkušnje: Česar se v mladosti naučiš, s tem se za starost oskrbiš. Slomšek upošteva seveda takratne razmere in jih spretno vpleta v pouk, ki poteka na ta način živeje in za učence privlačneje. V zvezi s tem vledelom je Slomšek napisal še lepo vrsto pomožnih knjig za šolo in vzgojo mladine. Kaj pomenja to delo in kakšne važnosti je bilo Slomškovo oživljanje nedeljskih šol za takratne naše prosvetne razmere, ve prav ceniti šele tisti, ki dobro pozna in upošteva takratne težkoče kulturnega delovanja med Slovenci.

Slomšek je postal za neko dobo tudi ministrski svetovalec za ministra Thuna (1842 do 1852) za naše šolske zadeve, čemur se imamo Slovenci tudi mnogo zahvaliti, da je tedanje šolstvo pri nas zadobivalo polagoma slovensko lice. L. 1844. je postal Slomšek višji šolski nadzornik in kanonik lavantinske škofije. Kot tak si je prizadeval urediti šole, slabe prenoviti, dobre pomnožiti, a kjer je le mogoče, ustanoviti nove. Z očetovsko ljubeznijo se je zavzemal za dobre učitelje, ki jih je bodril in modro poučeval. Kjer je opazil gmotno ali duševno pomanjkanje, je skušal z vsem usmiljenjem pomagati. Kakor že prej v Vuzenici, je tudi sedaj v vsem svojem šolskem območju naročal duhovščini, naj učitelstvu pomaga ter med ljudstvom budi zanimanje za šolo. Na nešteti učiteljskih sestankih je dajal vzgojiteljem navodila, kako jim je postopati pri šolskem pouku z mladino. Zlasti je poudarjal važnost gojenja lepega petja ter je naročal duhovnikom in učiteljem, naj lepe narodne pesmi zbirajo in zlagajo po možnosti, potem pa naj jih vadijo v šoli.

Težko je reči, kaj mu je ležalo bolj pri srcu: cerkev ali šola. V obeh je bil dober pastir, voditelj in oče. Pri vsem obsežnem delu na šolskem in slovstvenem polju Slomšek nikdar ni zanemaril svojih dolžnosti kot duhovnik. Delokroga šole in cerkve si pri njem nista nasprotovala, ampak sta se dopolnjevala, tako da je žel Slomšek na obeh toriščih kar največ uspeha in tudi z najvišjega mesta pohvalna priznanja. Po odličnih pridigah je zaslovel daleč naokoli in ljudstvo mu je samo prorokovalo še veliko bodočnost. Tej odlični dušnopastirski službi je pripisovati, da ga je škof Kutnar (1845) postavil za celjskega opata in že l. 1846. je Slomšek nasledil njega samega na lavantinskem prestolu, ki ga je premestil kmalu (1859) v Maribor. To zadnje njegovo največje dejanje je bilo zgodovinskega pomena za Slovence, ker je rešil že tedaj Slovence ob severni meji pred ponemčenjem, kateremu bi bicer pod sekovsko cerkveno upravo nujno zapadli. Po vsem lavantinskem ozemlju je vabil k sodelovanju vse, ki jih je spoznal za zmožne književnega in duhovnega ter vzgojnega dela, pri čemer je posvečal posebno pažnjo svojim bogoslovcem. Kakor vse doslej, je Slomšek tudi kot škof posvetil vse svoje sile smotrom, ki so mu bili najvišja naloga: da povzdigne v urejeni škofiji krščansko življenje, dvigne ljudsko izobrazbo ter šolsko in drugo književno udejstvovanje po geslu: »Sveta vera in pa beseda materna!«

Moji dragi mladi prijatelji!

O jej, kakšna pridnost vas je kar naenkrat popadla! Ne le, da leži pred menoj velik kup rešenih križank, ampak so med njimi kot svetli biserčki pomešana tudi številna vaša ljubka pisemca. Hvala vam, sestrice, hvala, bratci! To je veselje! Kot nalašč za božične praznike. Tega vam res ne pozabim in še bolj se bom potrudil, da bo naša »Mlada moč« res zanimiva.

Pa je zanimiva že tokrat. Le pogledjte »glavoc! To je moral biti umetnik, ki jo je naslikal, si mislijo vaše betice. Kakšen umetnik neki! Vaš tovariš jo je pogruntal in mi jo poslal. Ludvik Debeljak se piše, iz Vinice pri Sodražici je doma in v četrtro meščansko hodi. Saj pravim, Ribničani niso kar tako od muh. Naš Ludvik sicer ni prav iz Ribnice, a sosed ji je, pa ni čudo, če se ga je prijelo kaj ribniške spretnosti. Zapomnimo si tega Ludvika. Morda nas čez kakih deset let povabi na svojo umetniško razstavo. Dolge umetniške lase bo imel in bradico, časopisi bodo o njem pisali in slava mož bo. Mi mu bomo pa kar podomade segli v roko in rekli: »Ej, Ludvik, mi se pa poznamo. Ali še veš, kako so pred desetimi leti tvoji fantički prenašali težke črke, »Mlade moči«? Hm, seveda je pa vse od Ludvika samega odvisno. Če bo pridni, mu bo pomagala še sreča, pa bo. Vi, prijateljčki, pa le vedno dobro pregledjte »Našo moč«! Morda najdete še kako drugo Ludvikovo umetnino v njej. Ludvik pa čestitajte, kakor mu jaz. No, pa mu bom poslal še skromno priznalnino povrh. Moj žep je sicer strgan in le redkokdaj zalotim v njem kakega samovajočega »kovačca«, a za Tebe, Ludvik, bom že kaj iztaknil.

Ti, Jakopičev Drago, si ga pa popolnoma polomil. Križanko si lepo rešil in še povedal, da si stalni čitatelj »Mlade moči«, a na važno zadevo si pozabil: Nisi namreč sporočil, od kod si. Hvala Bogu, da Te je žreb prezrl. Sicer bi bil jaz v veliki zadregi, kam naj pošljem dobitke. Pazi drugič!

Janez iz Spodnje Dobrave, Ti si mi pravil Da me še nisi videl, čeprav si bil tolikokrat v Ljubljani, prav gotovo ne drži. Vsakdo me v Ljubljani pozna, pa bi bili gotovo tudi Tebi pokazali k meni. Da bi se Ti pa sam razkazoval, Ti morda priredil celo slovesen sprejem s cvetlicami in godbo, nak, tega pa ne boš doživel. Že zaradi tega ne, ker poznaš le svoje brate, mene pa ne. Jaz pa pravim: Če si ne bomo vsi bratje, ki se bomo med seboj z dejansko ljubeznijo ljubili in drug drugega z dobrim srcem podpirali, bo na svetu hudo, zelo hudo.

O ti radovednost ženska! Na Polančevo Anico namreč mislim, tam od Sv. Lenarta nad Laškimi. Ona bi namreč rada vedela, kdaj imam god. To bi se mi smejala, če bi ji povedal. Misli bi si, kako sem lačen čestitk in voščil. Ne boš me ne, Anica! Ugibaš pa lahko, če se Ti ljubi. Ivo je v koledarju samo eden, a tisti Ivo nisem jaz, ker sem prav za prav čisto navaden Janez, samo kranjski Janez nisem. Ako mi čestitaš vsakikrat, ko goduje kak Janez, in če čestitkam še kaj dobrega priložiš, hm, potem bi pa mogla postati kar prijateljica?

Da bi jaz zaradi kislega zelja hodil v šenčur, da bi videl Tvojo muco, ti, šenčurska porednica, ne, tega ne boš doživela! Kislega zelja imamo v Ljubljani dovolj, zeljnatih glav pa še preveč, celo takih, ki se po ulicah sprehajajo. Da pa mucki praviš Meta, to mi pa še prav posebno ni všeč. Meta je krščansko ime in ne gre ga vzdevati živalim. Reci Ti svoji muc! Krampipoli ali pa Dungamunga, a Meta nikar! Glede krhljev in jabolk bi bilo seveda mogoče govoriti, a vse šele potem, ko bo Tvoja muca slišala na drugačno ime.

In tako dalje, in tako dalje... Še in še bi vam lahko odgovarjal, a poleg mene sedijo drugi Ivo in brunda: »Dosti, dosti! Časopis se imenuje »Naša moč« in ne samo »Mlada moč«. Tudi za

druge je treba prostora.« Oh, ta Ivo je ena sitnost! Zato mi pa morate oprostiti vsi tisti, ki danes niste dobili odgovora. Saj sami vidite, da mene pri tem ne zadene niti toliko krivde, kot ima kateri izmed vas za nohti črnega. Mislim seveda le na tiste, ki nimajo za nohti gnojšča, ampak si jih pridno čistijo.

Vem, nestrpnost že čakate, nagrajenci. Čujte, oziroma berite, koga se je tokrat dotaknila sreča!

Viki Račič, učenec 5. razreda ljudske šole v Cerkljah ob Krki. Ni lepo od Tebe, ko se tako bojiš mojega koša. Moj koš je majhen in prav polhven. Oni drugi Ivo, ha, on ima pa drugačen koš, ki je že prav za prav cela košara. Vidiš, pa sta si s srečo kar pri prvem poskusu dobra in prinesla Ti bo knjigo.

Simončič Franc, učenec 4. razreda meščanske šole, Toplice 154, p. Zagorje ob Savi. Tudi Ti se prvič oglašaj. Upam, da ne zadnjič.

Košir Ludvik, dijak, Nove Jarše 70, p. Ljubljana-Moste. Menda ima moj žreb oči in je preko moje rame bral Tvoje dolgo pismo o križih in težavah pri reševanju križank. Ko pa je bral, da so bili Tvojega truda veseli oči in mama in bratci, se mu je milo storilo ter je poklonil darilo Tebi. Lepo pozdravi vse domače!

Ferš Terezika, učenka 4. razreda ljudske šole pri Sv. Bolfenu v Slov. goricah. Križanko si kar nekam srečno rešila. Lepo je od Tebe, da kar priznaš, kako Ti je pomagal Tvoj atek. A ga imaš kaj zelo rada, ateka namreč? Saj ne veš, kakšna sreča je imeti dobrega ateka. Jaz ga nimam več, pa najboljše vem, da ateka nikdar dovolj močno ne ljubimo.

Kaj pravite? Ti, Anka, in Ti, Pavelček, pa še Ti, Darko, in drugih mnogo, pritožujete se, ker niste med nagrajenci? In name se hudojete? To pa res ni lepo! Prosim vas, pomenite se z žrebom, pa še gospo Srečo pocukajte za rokav in vprašajte, kako da na vas pozablja. Če ju bom jaz kje srečal, jima bom tudi svoje povedal.

Tokrat zaman iščete križanko. Zakaj? Vsake dobre jedi se človek preobče, če je zauživa preveč in prevelikokrat. Tako je tudi s križankami. Ustreči pa moram tudi tistim mojim prijateljem in prijateljicam, ki me prosijo, naj jim raje zadajam nagradne naloge. Pa kakšen naslov naj dam nalogi? Haha, jo že imam.

Ko bi bil jaz minister?

Ali ni imeniten naslov? Ministri so sploh imenitni možje. Seveda ima vsako pravilo izjeme. Vas že vidim, dekle, kako se emerate. Pravite, da je to naloga za fante, ne pa za vas. Jaz pa pravim, da je prav tako za vas. V Ameriki imajo ministrico in gotovo še kje drugod na svetu. Zakaj ne bi imeli ministric tudi pri nas? Tako menim, da nam sedaj sicer še niso potrebne, a lahko bi jih imeli, recimo, vsaj po moji smrti. Prej pa ne, res ne!

Naloga je lahka, tako lahka, kakor je težko postati minister. Zato pričakujem, da mi boste napisali mnogo lepega, morda tudi zabavnega in poučnega ter vzpodbudnega. Kar bo dobrega, bo nagrajeno in morda bo celo zagledalo luč sveta v »Mladi moči«, kar pa ne bo dobrega... saj že veste, kaj bo s tistim.

Končati moram. Le to še: Novo leto začenja. Pravijo, da je vsak začetek sicer težak, a silno važen zaradi srečnega konca. Zato pa začnimo novo leto tako, kakor se hrambrim sinovom in srčnim hčeram Jugoslavije spodobi. Ničesar se ne bojmo, celo vojne ne, pa junaško prenašajmo težave, ki jih prinaša čas in razmere.

Vam in vsem vašim domačim, pa še gg. katehetom, učiteljem in učiteljicam naj Bog novo leto obilno blagoslovi.

Lepo Vas pozdravlja

brat Ivo.

Javna zahvala

Podpisana se javno zahvaljujem Vzajemni zavarovalnici, oddelku Karitas, Ljubljana, za točno izplačilo dvojne zavarovalne vsote po mojem pokojnem možu Francetu, ki se je smrtno ponesrečil ob padcu s kolesa. Vsem priporočam, da se zavarujete pri tem domačem zavodu, ki pošteno izplača.

Jn prosim, da to zahvalo objavite v »Naši moči«.

V Ponovi vasi, dne 9. novembra 1940.

Mehle Rozalija, s. r.
Ponova vas, Grosuplje.

Kdor svoj materin jezik zavrže ter ga pozabi in zapusti, je zmedenemu pijancu podoben, ki zlato v prah potepta in ne ve, koliko škodo si dela.

(A. M. Slomšek.)

Pa je le mogoče. Prvi: »Že star pregovor pravi, da dvema gospodoma ni mogoče služiti.« — Drugi: »Jaz tega ne bi trdil. Kako bi pa bilo potem z onimi, ki služijo pri tvrdki Schneider in Verovšek?«

Pripis. Mali Darko je pisal teti Nani za god. Ko je pisal naslov na ovitek, je napravil veliko packo. Hitro je pripisal svojemu pismu: »Oprosti, tetka, ovitek je popackan. Vendar naj te to ne moti. Popackal ga je gotovo pismonoša.«

Jasna sodba. K znamenitemu učitelju petja pride starejša dama in ga prosi, da preizkusi njen glas. Profesor preizkuša. Končno vpraša dama: »Kaj menite, gospod profesor, je moj glas primeren?« — Profesor: »O, čisto primeren! Mislim, da je najboljši, če ga ponudite odboru za pasivno zaščito mesta, če bi se mu kdaj pokvarile sirene.«

Ivan in Frančiška Javornik
mesarja in prekaževalca

Ljubljana - Domobrnska cesta 7, šolski drevored, Wolfova ulica 12, Miklošičeva cesta 17, Dolenjska c., nasproti Rakovnika, tel. 2708 in 3157
želita svojim odjemalcem in prijateljem
SREČNO NOVO LETO

Zahvala

Podpisana Mager Apolonija, posestnica v Zagradu pri Prevaljah, se Uzajemni zavarovalnici, oddelku KARITAS, prav toplo zahvaljujem za hitro izplačilo posmrtnine po moji rajni teti Uršuli Renner, p. d. Alekarci v Zagradu.

Ker je teta dalj časa bolehal, mi je to povzročilo precej izdatkov in mi je izplačana usota res dobrodošla.

Zagrad pri Prevaljah, 15. 10. 1940.

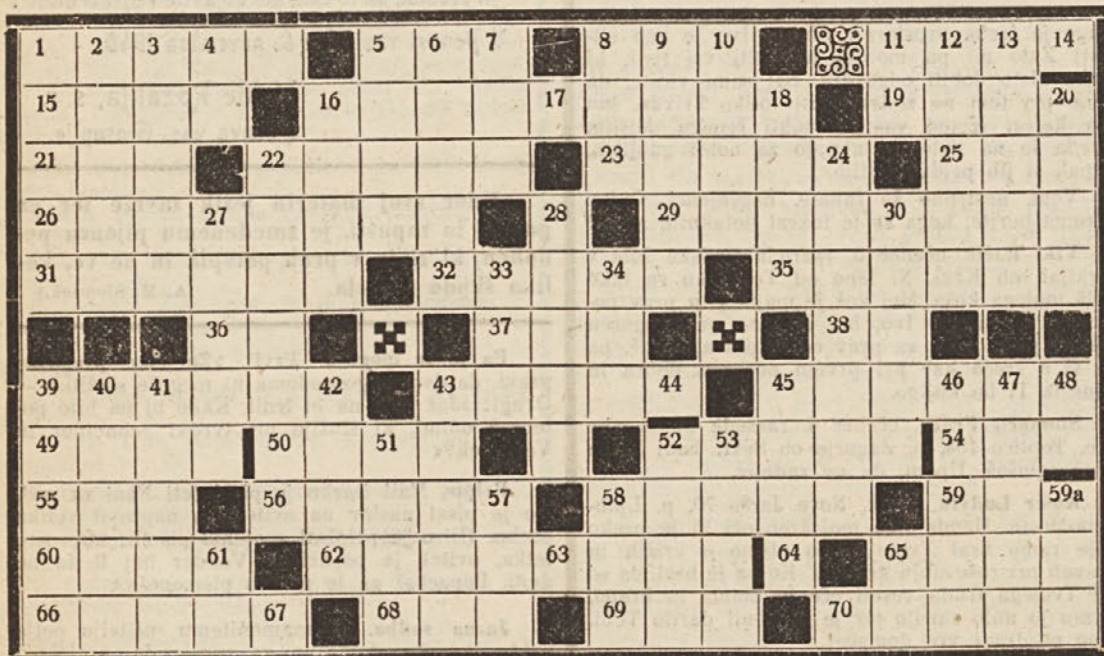
Mager Apolonija, l. r.

Zlobno vprašanje. Stric je obiskal svojega nečaka-dijaka in mu med drugim rekel: »Ti veš, dragi Jurče, koliko časa sem bil sedaj v tujini.« — Jurče pogleda na stričeve prazne roke in pravi: »Pa kaj, ali so bile v tujini vse trgovine zaprte?«

Razočaranje. Mamica pride domov. Mala Zorica ji pade okoli vratu in jo začne na vse načine ljubkovati. Janez pa mamice še pogleda ne. Mamica: »Vidiš, Janezek, kako je Zorica dobra in kako je vesela, da sem se vrnila. Ti se pa obnašajš, kakor da me ni!« — Janezek: »Mamica, ali Zorica je polila črnilo po tvojem belem krznem plašču, jaz pa ne!«

Nagradna križanka

Vodoravno: 1. Vrsta orožja. — 5. »Pojdite!« — po latinsko To besedico slišite vedno zapeti duhovnika na koncu maše in je zato vsakomur znana. — 8. Majhen je, pa nam vendar le travnike in vrtove razkopava. — 11. Drug izraz za dihanje. Če imaš pretežno, ti dela težave. — 15. Reka, pritok zapadne Morave. Po njej se imenuje tudi neka vrsta naših cigaret. — 16. Mali prodajalec živil, zlasti sadja. Srečate ga po mestnih živilskih trgih, pa tudi na sejmi. — 19. Kdor ni mlad, je? — 21. Svetnik, ki se mu priporočamo v boleznih. — 22. Človeku je za znošno sožitje v človeški družbi nujno potrebna. Kdor je nima, s takim nihče nima rad opravka. — 23. Soba v bogatem stanovanju. — 25. Drugi izraz za obdobje, dobo, vrsto let. — 26. Samostalni iz pridevnika ogaven (= ogaben). — 28. u. — 29. Priprava, v katero so svoj čas vtikali goreč trdel, ki so jo uporabljali za razsvetljavo. — 31. Del glave, ki se pri nerodnih padcih lahko zlomi in zlom povzroči smrt. — 32. Iz ognja prileti. — 35. Zatajevanje samega sebe, krotitev počutnosti, izraženo z bolj učeno tujko. — 36. Besedica, ki nam pomeni vogal. Varujmo se je, ker je nemška! — 37. Naplailo. — 38. Vprašalna členica.

— 39. Onemu pod vodoravno štev. 16 pravimo tako, vendar je tudi ta beseda nemščem, čeprav je čisto udomačena. — 43. Otoček v Jonskem morju (ob otoku Kefaloniji). — 45. Učitelj na vseučilišču, navadno prva stopnja na poti do vseučiliškega profesorja. — 49. Zelenica v puščavi. — 50. Veliko obmorsko mesto v tuji državi, ima pa slovensko zaledje. — 52. Druga beseda za tir (n. pr. železniški tir). — 54. Na nemirni vodni gladini ga lahko vidiš. — 55. Besedica, ki jo vzklknemo, če kaj pretrgamo. — 56. Tisti, ki nosi irhaste hlače. — 58. Izbrana družba. — 59. Kratica za veliko slovensko mladinsko organizacijo. — 60. Ljubeznivo ime za očeta. — 62. Vrsta vina. — 64. a. — 65. Vzhodnoslovenski izraz za kazalni zaimek »tac«. — 66. Bivša samostojna baltiška država. — 68. Ime tona, ki ga dobimo, če za pol tona zvišamo noto d. — 69. Vzklík, ki se nam izvije, če se opečemo, ali nas kaj zaboli. — 70. Umetni vodni tok, ki veče dve reki ali dvoje morij. Pa tudi podzemna napeljava za odtok vode.

Navpično: 1. Jugoslovansko mestce blizu bolgarske meje. Znano je po izdelovanju preprog. —

2. Tisti, ki jih je Kristus poleg otrok najbolj ljubil. — 3. Zver, ki živi v tropskih krajih. Podobna je lisici, a glavo ima volčjo. — 4. Kratica za »kraljevski«. — 5. Grška boginja mavrice. Po njej se še sedaj imenuje očesna šarenica s tujko. Tudi neke vrste zaslonke pri fotografskih aparatih se po njej imenujejo. — 6. Z njimi (pozor na množino!) so razdeljeni glasbeni stavki v enake dele. — 7. Navaden števnik. — 8. Brez njega ni odpuščanja. — 9. Snop zrelega ali izrvanega lanu ali konoplje. — 10. Domača žival. — 11. Dve enaki črki, ki označujeta nemške narodnosocialistične napadalne oddelke. — 12. Glavno mesto balkanske vojskujoče se države. — 13. Glavno mesto evropske preragane velesile. — 14. a. — 16. Otroci ga potrebujejo v šoli za risanje. Pomeni pa tudi skupino stvari, n. pr. skupino držav, ki zasledujejo iste cilje. — 17. j. — 18. Stara dolžinska mera. — 20. Kraj na Dolenjskem. Beseda pomeni tudi del vodne naprave pri mlinih. — 22. Z »oni« koga nagovarjati. — 24. Needinost. Posebno grda je med brati. — 27. Navdušenje, gorečnost. — 28. Lepotičje, kinč. — 30. Načrt, izdelan le v glavnih potezah. — 33. Čebele vanj spravljajo med V srbohrvaščini pomeni ista beseda uro. — 34. Vodna žival. — 39. Vrsta cerkvene glasbe. Duhovnik pred oltarjem poje po tem načinu. — 40. Prva beseda splošne znane slovenske narodne pesmi o rožmarinu. — 41. Tisti, ki kroti v sebi slo. Beseda je istega korena kot ona pod vodoravno 35. Le druga črka je drugačna, zato pa tudi napačna. — 42. Stiri enake črke. — 43. Srednjeveški prebivalci italijanskega polotoka. — 44. a. — 45. Starši jo dajo otroku, kadar se poroči. Če niso zavarovani, je mnogokrat ne zmorejo. — 46. Vrsta grških vojakov, o katerih zadnji čas večkrat slišimo. V mirnih časih in za parado so nosili kratka krilca. — 47. Tekočina, ki igra v mednarodnih odnosih, zlasti pa ob vojni, veliko, če ne najvažnejšo vlogo. — 48. Kratica za oznako »tega leta«. — 51. Zborovanje, zlasti politično. — 52. Zabava, ki se velikokrat sprevrže v gréh. — 53. Zadnja dva zloga besede, ki pomeni glavno bolgarsko reko in se izliva v Egejsko morje. — 57. Abesinski poglavar ali plemič. — 58. Žensko krstno ime. Soproga italijanskega zun. min. Ciana se tako imenuje in po njej so Italijani tako imenovali tudi albansko pristanišče Santi Quaranta. — 59 a. Angleška beseda za olje. Čitaš jo lahko skoraj na vsaki trgovini, kjer prodajajo motorno olje. — 61. Kratica za kvadrat. — 63. n. — 65. Kazalni zaimek. — 67. a — 70. k.

Rešitve je poslati v zaprti in kot pismo frankirani kuverti najkasneje do 31. januarja 1941 na naslov: Uredništvo »Naše moč«, Ljubljana, Vzajemna zavarovalnica. Na rešitve, pri katerih reševalec ne navede čitljivo svojega imena, poklica, bivališča, zadnje pošte ter številke police, pod katero ima pri Vzajemni zavarovalnici katero koli zavarovanje, ter starosti, se ne oziramo. Deset rešitev bo izžrebanih za lepe knjižne nagrade.

SREČNO NOVO LETO želi
JOŽE STRGAR, brivec - frizer
LJUBLJANA, Miklošičeva cesta
nasproti Vzajemne zavarovalnice.

Življenje v bedi in obilju

V letih pred svetovno vojno se je življenjska raven tudi našega naroda dvignila; živelo se je zadovoljivo na splošno v mestih in na kmetih. Kdor ni imel dovolj zaslužka doma, ga je zlahka našel v bližnji ali daljni tujini; tudi neobglenim hiralcem in poklicnim postopačem ni nedostajalo hrane.

Takrat me je vsakikrat čudno dirnila litanjska prošnja: kuge, lakote in vojske — reši nas, o Gospod! Zdelo se mi je, da je taka prošnja zastarela kot brezpredmetna; v mirovni omotici tedanjih časov nismo več mislili, da je med omikanimi narodi, zlasti v Evropi, vojskovanje še mogoče, nevarne kuge smo smatrali za premagane in odpravljene po sijajnih uspehih družbenega zdravstva, o lakoti smo brali redka poročila iz

oddaljenih zemelj, kjer še ni bilo prometnih in občestvenih zvez z ostalim svetom.

No, svetovna vojna me je bridko zdramila iz puhlih sanj, prestajal sem vse grozote nečloveškega vojskovanja, morilnih kug in dolgotrajne lakote prav od blizu in tudi sam na sebi. Da, tudi stradal sem po več mesecev zaporedoma in sicer po sekiricah (notah), ne sicer glasbe, pač pa stiske v vojnem ozemlju. Takrat sem zmršavel skoraj za tretjino svoje teže.

Kdo ve, kaj nas čaka vse skupaj v dobi splošne zmede in negotovosti? Kdo ve, kaj nas utegne zadeti? Iz tega razloga, pa tudi zaradi zdravstvene prosvete ne bo menda odveč, če se poučimo o stradanju ali življenju v bedi.

Vprašanja o postenju ali prostovoljnem stradanju se je z znanstvene strani lotil ameriški zdravnik dr. Tanner sam na sebi.

Pravijo, da je razmišljajoč evangelijsko zgodbo o Kristusovem postenju napravil poizkus 40dnevnega postenja, češ če je Kristus, ki je bil tudi človek, zmogel tako hud post, zakaj ga ne bi on. Poizkus se mu je posrečil popolnoma; glas o nenavadnem dogodku se je raznesel po ameriški javnosti in vzbudil veliko občudovanja in še več dvomljenja in celo sramotenja, češ da je toliko postenje nemogoče in zato govorica o njem varanje. Na povabila resnih zdravnikov je dr. Tanner ponovil poizkus na kliniki pod najstrožjim nadzorstvom in vnovič živel ob sami naradni vodi 40×24 ur. Ob začetku postenja je tehtal 71.4 kg, na koncu 55.1 kg, izguba je znašala torej 16.3 kg ali 23%. Izprva je še posedal in bral, kasneje pa večinoma ležal. Lakota ga je mučila najhuje peti dan,

potem se je plegla, proti koncu je časih malce omedleval, sicer je bil, ko ni spal, pri bistravi zavesti. Po končanem stradanju je živel nekaj dni ob sadnih sokovih, kasneje je prešel na mleko in redke jedi. V dveh ali treh mesecih se je popolnoma opomogel in očiščeno prevzel svoje težko poklicno delo.

Dr. Tannerjev sijajno uspeli samopozkus dolgotrajnega in popolnega stradanja je prikladal mnogo posnemalcev na dan. Pojavili so se mnogi »stradalni umetniki«, ki so se za nagrado javno razkazovali ali dali učenjakom znanstveno opazovati. Bilo pa je tudi dosti nesebičnih visokošolcev, zdravniških naraščajnikov, ki so se iz gole vneme postili, da so mogli njihovi učitelji na njih ugotavljati nasledke prostovoljnega stradanja. Kar jaz vem, ni nihče dosegel dr. Tannerjevega viška, če ne prej, pri 30. dnevu so omagali vsi.

Raziskovalci so se spravili tudi nad živali s stradalnimi poizkusi. Rejen pes zdrži brez hrane 60 in celo 98 dni, žabe 9 mesecev. Mlade in slabo rejene živali ne prenašajo stradanja dolgo in dobro (brez trajnih škod), starejše morejo izgubiti celo 50% (polovico) svoje teže in se še opomorejo.

S takimi opazovanji in poizkusi so prizadevni zdravoslovci dognali, da človek ali žival v stradanju uporablja svoje telo in sicer najprej zalogo toščice, potem mišičja na udih in truplu, nadalje drobje, ki nima dela, kakor so prebavila in jetra, prav na zadnje pride na vrsto drobje, ki je za življenje potrebno, dihalca, srce z žiljem in možgani z živci.

Seveda, tudi glede stradanja so velike razlike med ljudmi, ki smo si tako različni po prirojeni čudi, pridobljenih navadah oz. razvadah, po zdravstvenem stanju in zunanjih okoliščinah. Marsikdo se čuti močno prikrajšanega v svojih življenjskih pravicah, ko njegov vrstnik živi zadovoljno ob hrani, enaki po kakovosti in množini. Časih izmodre katerega razvajenca trpke življenjske izkušnje in ga nauče skromnega življenja. Tako nam pripoveduje znameniti zdravnik Hufeland v svoji slavni knjigi o makrobiotiki (dolgem življenju)* zanimivo zgodbo o beneškem imenitniku Cornaru, ki je živel ob zatonu svoje domovine kot samostojne republike ob koncu 18. stoletja. Ta mož si je z razbrzdanim življenjem tako pokvaril svoje zdravje, da je kot štiridesetletnik stal pred svojo smrtjo; učeni zdravniki so preizkušali na njem vsa zdravila brez uspeha. Obupan se je oprijel Cornaro nasveta najstarejšega zdravnika, ki mu je naročil, naj opusti vsa zdravila in se postavi kar najstrožje v jedi in pijači. Cornaro je nepričakovano ozdravel in živel naprej s tehtnico v roki. Dognal je, koliko mu je treba jedi in koliko pijače na dan in sicer točno 24 lotov hrane in 26 lotov pijače, po naše menda 42 dkg togih hraniv in 45 dkg tekočin. Neverjetno malo! S to pičlo hrano je Cornaro ne živel, ampak veselo živel doma in v družbi, jahal, na lov hodil, plesal, igral pri koncertih in gledaliških predstavah. V osemdesetem letu je na prigovarjanje prijateljev začel uživati nekaj več hrane, a je zbolel. Znova je skrčil svoje življenjske potrebe, čine na prejšnjo nižino, okrevale in čakal menda stoletnico brez znatnih težav.

* To knjigo imamo tudi v skrajšani slovenski predelavi: Dr. M. Prelog, Makrobiotika. V Mariboru 1864. Edv. Janžič.

V polpreteklem času je bilo dosti norčevanja in zasmehovanja verskega posta, danes je dosegel post čast posrednega zdravstvenega pripomočka, posebno v bolezenskih primerih, ki nastajajo iz obilne ali razkošne prehrane.

Življenje v obilju je že od pamtiveka znano kot zdravju kvarno. Ako uživa človek več hrane, kolikor mu treba za vzdrževanje telesa in opravljanje življenjskih poslov (dela in toplote), se redi ali zamaščuje. Vsa odvišna neuporabljena hraniva se v telesu spreminjajo v toščico, ne samo toščica, marveč tudi sladkornine in beljakovine. Ko je več beljakovin v obliki mesa, ti ne narašča množina beljakovin v mišicah, ampak se ti dela več toščice. Ko uživaš več sladkornin, kakor jih sproti trošiš, se spreminjajo v toščico in kot taka kopičijo v tebi.

Zamaščenost je viden izraz preobilne prehrane. Polne in okrogle osebe vzbujajo videz cvetočega zdravja (zavidanja vredna stopnja), prekomerni naborki toščice na vratu, tilniku, trebuhu ali sedalu in drugod kaže stas (smešna stopnja), prevelika množina mrtve teže črpa moč in ovira gibčnost (pomilovanja vredna stopnja). Debeluhi ne prenašajo dobro hujših bolezni in se v obče ne starajo.

Poleg te zamaščenosti, nastale zaradi preobilne prehrane ali nezadostnega iztrošenja (po delu ali gibanju sploh) poznamo še zamaščenost iz notranjih, telesno-ustrojnih vzrokov, ki je bolj redka, a trdovratna bolezen.

Ljudje, ki se hranijo s preobilnimi sladkorninami, se rede, ker se jim spreminja telesni sladkor v mast. Dogaja pa se tudi, da se tako pretvarjanje ne vrši popolnoma in da se sladkor neizkoriščen izločuje po seču. Mnogim ljudem se zaradi preobilnega uživanja sladkornin pokvari naprava za presnavljanje in izkoriščanje sladkorja, drugi imajo te naprave nakazne in nedostadne iz drugih razlogov. Tej obliki motenja v notranji presnovi pravimo sladkorna bolezen, ki je zlasti otrokom in mlajšim ljudem zelo nevarna.

Mesojedci, ki se hranijo s preobilnimi beljakovinami, se tudi rede, ker se odvišne beljakovine pretvarjajo v toščico. Po presnavljanju beljakovin pa nastajajo žilindraste razkrojnine, ki se izločajo po seču, a če jih je količjak več, rade zastajajo in zastrupljajo telo (ponajveč s sečno kislino). Tako nastaja skupina precej številnih bolezni istega izvora, skupina, ki ji pravimo na sploh protin ali putika in se loteva sklepov, mišičja, pa tudi drobja in kože.

Prezanimivo je dejstvo, da so vse tri bolezni, sladkorna, protin in zamaščenost tako rade združene v enem in istem bolniku, kar ni čudno, saj so vse tri izraz preoblozene in zato motene notranje presnove, da so vse tri poleg dedne naklonjenosti večinoma nasledki neprimerne hranitve. Z vsemi temi bolezenskimi skupinami in oblikami smo imeli zdravniki dovolj opravka in zaslužka v predvojnih letih, zelo malo ali skoraj nič proti koncu vojne in kmalu po nji, ko smo razen na kmetih temeljito stradali vsi razen mogotev in vojnih dobičkarjev.

Bral sem zelo poučno zgodbo, ki se je dogodila na koncu srednjega veka na obali Vzhodnega morja na Pomorjanskem. Tam je živel župnik, ki je vsako leto nekaj mesecev prestokal zaradi hudih napadov protina. Pri-

petilo se mu je, da so morski razbojniki napadli in izropali župnišče, župnika pa so odvedli s seboj in ga postavili na samotnem otočku za pastirja prašičev. Župnik je imel tako hrano in tako bivališče, kakor njegova poldivja čreda, z njo se je pasel po gozdu, z njo se je zatekal v brloge ob slabem vremenu. Po dolgem, menda več ko enoletnem ujetništvu, se je prej kruljavi župnik tako očvrstil, da se je s plavanjem rešil. Sam je popisal svojo dogodivščino in na koncu hvalil Boga, ki mu je izkazal največjo dobroto, da ga je dal v roke razbojnikom, ki so ga temeljito ozdravili mučnega protina.

Revščino prenašajo večinoma vsi ljudje dovolj dobro, bogastvo pa redkokdo, vsaj jaz ne poznam nikogar, ki bi znal biti bogat brez lastne škode. Dokler ima človek denar, ni hudega, ko pa dobi denar človeka v kremplje, je gorje. Nekako tako je s prehrano; visoko in častljivo starost ukaajo ljudje, ki so pridno delali in se skromno hranili. Ko prosimo v gospodovi molitvi telesnih potrebščin, ga prosimo kruha za sproti (»danes«) in sicer vsakdanjega, ne nedeljskega ali celo prazniškega kruha!

Javna zahvala

Jaz, podpisani Grčar Franc, iz Zaloga 73, se KARITAS zavarovanju lepo zahvalim za točno in hitro izplačano podporo za mojim umrlim sinčkom.

Zalog, 20. X. 1940.

Grčar Franc, s. r.

Dumas. Slavni pisatelj Dumas je z neko damo obiskal slikarsko razstavo. Ustavila se pred portretom neke gospe, zelo lepe, a silno suhe. Ob nogah ji je slikar naslikal krasnega psa. »Kaj pravite k tej sliki, gospod Dumas,« vpraša dama. Dumas: »Hm, hm, pes čuva kost.«

Med prijateljicami: Erna: »Oh, koliko je na svetu goljufije! Pomisli, danes sem srečala berača, ki me je nagovoril: 'Prosim, lepa gospodična, narujite ubogemu revežu!' A na suknji je imel tablico z napisom, da je slepec.« — Jana: »Pa zakaj se razburjaš? Če ti je rekel 'lepa gospodična', potem je bil prav gotovo slep.«

Ilustracije in klizeji

dajo reklami žele pravo lice. — Za reklamo v visokih nakladah uvažujte le offsettisk, ki je danes najcenejši!

Kamenotiske Knjigotisk
Bakrotisk & Klišarna
Litografija & Offsettisk

**JUGOSLOVANSKA
TISKARNA
LJUBLJANA
KOPITARJEVA UL. 6**

Noč pred napadom

(Iz spominov rezervnega častnika.)

Pod večer me na maršu dohitel povelje: Počakati na prvem razpustu ter se priključiti sedmi četi! Torej bomo vendar prenočili ter šele v jutro vrnili nasprotniki napad. Oddahnemo si za hip pod kozolcem: vsiljena hoja po cesti nas je utrudila. Vojaki so tihi — brž jim misli uhajajo pod domače kozolce.

V trdem mraku se ustavimo na robu vasi. V vlažnem sadovnjaku za vasjo čakamo molče novih povelj. Nič si ne olajšamo opreme — pripravljenost je pod orožjem. Večerna megla in rosa, laže na vasi in negotovost dolžnosti vpliva na razpoloženje. Misli so pod domačim oknom.

Moje mesto je pri poveljstvu in osrednji opazovalnici. Določeni prostor mi je urediti, da bo ustrezal svojim namenom. Poskrbeti mi je za povezane z vsemi skupinami, na strani, naprej in nazaj do višjih komand.

Fantje so v poslu na moč izvežbani. Brž se znajdemo v zanesljivem zaklonu. Zakriti in vkopani. Varni pred kroglo in očesom, iz zraka in zemlje. Po odrejeni potrebi oddelim razpoložljiva sredstva med skupine na položaju pred nami. Da bomo enotni v mislih, načrtih in delu!

Ura je devet. Vas že spi. Tema kot v rogu. Meseca še ni. Javi mi, da je mreža povezanosti položena. Res že vidim, kako iščejo svetlobni signali, slišim telefon in pisk radia. Hvala Bogu! To je pač najtežja skrb: ali se nam posreči zvečer!

»Za prejem in oddajo znakov pripravljeni!« Straže na vse strani so na mestih — mi smo naredi!

Piša radio: »Poročnik, javite enotam, da podelijo večerjo.« Javili smo! Torej se ne odkrivamo sovražniku, verjetno ostanemo do jutranje zore na preži.

Kliče telefon: »Častniki na žgance h kmetu ob poveljstvu.« Prav!

Ob široki kmečki peči smo brž vsi domači. Prisede gospodar z otroki, mati pa strežejo z žganci, smetano in čajem. Razvije se prijeten pomenek, na katerem izveš več kot na vsem tečaju. Govor je o vojaku: kako je vsa skrb starešin le njemu posvečena. Najprej vojak in njegova udobnost, potem šele častnik-starešina. To bridko čuti častnik iz rezerve, ki mu je sicer osebno zatajevanje in skrb za bližnjega bolj tuja.

Govorimo o veri. Možato in spoštljivo, kakor se spodobi. — Da nisi bleknil vmes, častnik iz rezerve! Vera da nam jemlje moč za narodno rast. Do domovine da nam hromi ljubezen! Od poslušnosti oblastem, da nas odvrača! Manj vere — in več bi imeli domoljublja! Več bi bilo pravice in sreče!

Pač ti je še danes žal za osramočenje, ki si ga s tem sebi in nam vsem pripravil. Sam poveljnik te je zavrnil z modro besedo. Pa ni tvoje vere niti tvoje narodnosti ta poveljnik!

Tako je dejal. »Vojaška službena pravila posebej predpisujejo in izrecno varujejo spoštovanje vere in vernosti. Bil si vojak in več: molitev zjutraj in zvečer. Molitev pred spanjem: igra trobentača ali godbe ti pušča lepe občutke. Javna in glasna molitev. To je zapoved! Pri molitvi se posebej zaveš, da si eno z ostalimi vojaki in povezan v družino. Ako sicer ne moliš, v vojaški službi se zopet privadiš.

Kadar je našemu narodu tesno ali prešerno pri srečanju, tedaj moli. Tedaj poi in igra himno naroda: Pravde Bog! Kaj drugega, kakor molitev je ta himna!

Naše narodne zastave: z zlatom so v nje vtakene molitve. Za krst častni!

Naš narodni denar: v srebro urezana molitev: Bog čuvaj!

Naš narodni pozdrav: naša prisega. Naš vojaški pozdrav: Bog pomagaj!

Dobesedno iz službenih pravil: Vera je ono, kar daje človeškemu življenju vrednost, značaj, vsebino in esenco. Ona giblje človeškega duha in srce, od zibelke do groba. Ona daje človeku v nesreči in nevolji moč, da tako stanje premaga. Vera izhaja od Boga. Da vojak more izpolniti vse svoje težke dolžnosti, mora biti visoko moralen. A da je to, mora biti pobožen. Vse težave bo laže premagal. Vsak si mora biti svest, da je smrt neizbežna. Edina uteha pri taki zavesti je vera v posmrtnost in v večno življenje duše. Vo-

jak spoštuje vse vere. »Brat je mio, koje vere bio.« Zalitev vere in vernosti je sodno kazniva. Tako nam je govoril poveljnik. V veži je zaklical telefon — torej Bog s teboj, prijazni domačin.

Po noč preidemo v pričakovanju. V luninem svitu so vidne postojanke pred nami. Slutimo, da nas opazuje nasprotnik. Jutro prinese meglo in oblake. Na poveljstvu postane živo kakor v panju. Pritajena naročila, pridružen glas zvonca in pisk radijske igle, menjavanje patrol in poslanec, bliskanje svetlobne telegrafije. Postajamo nemirni. Ta hip zasije v beli svetlobi dolina pred nami: nizko nad zemljo obvisi in slepi z ostro magnezijo padajoča raketa. Vse je vidno kakor na dlan. Lahno se zibajoč pada raketa na zemljo in ugaša.

»Za hudiča, kje je poročnik!« Kdo si je drznil brez naročila? Z dvogledom razločim: raketa ni naša, naši to vedo in se ne odkrivajo. Iz ozadja strel karabina. Topničar na telefonu: »Sovražni brezmotornik je zbit, fotografija zaplenjena!« Razumemo: poizvedovanje z raketo ni uspelo! Zdaj smo živahni. Dan se prebujajo. Poveljnik se umakne v svoj šotor. Vemo, slika položaja je gotova, le še načrt za napad. Poročila dežujejo.

Čuvaj Sela je nemiren. V rov plane upehan njegov tovariš, Sula, naš pes-poslanec z desne mrtve straže. Odvzamem poročilo: »Naleteli na mrtvo stražo, čakamo povelja!«

Poveljnik: »Javite sedmo uro!« Vse vemo. Ura beži. Tipajoči streli po celi širini so vedno močnejši. Puške, topovi, strojnice, metalci. Poveljnik: miren, zamišljen. Načrti ležijo — naj pride ura!

Visoko in zadaj vstaja zora. Prisluškovelec: »Protit nam — štiri tisoč — odred bombnikov!« Poveljnik nič — visoko brnenje se razgubi.

Pol sedmih. Protiletalci: »Z leve zrakoplov, spušča se zračna pehota!« Poveljnik je besen: »Storite dolžnost!«

Iz ozadja zopet ogenj iz vseh žrel, kratek hip, nato strel puške. Radio: »Sovražno letalo zbito, padalci pristajajo mrtvi!«

Zdaj smo navdušeni. Prednje vrste še vedno zahtevajo topovski ogenj. Zdaj že za globlje daljave. Zemlja bobni!

Sedem. Po celi širini zelena megla: prvi val pehote je dosegel žične ovire. Rumena megla po celi širini: drugi val pehote zavzema rove. Še enkrat: krvavo rdeča megla čez in čez: zdaj vpadajo v rove. Alarm! Trobenta, rakete, sirene, nož, kopito!

Mi smo pripravljeni: »Orožje na roke, naprej!«

To je bila vaja. Domovina se v miru prebujala v nov delovni dan.

Kako bo zares? — Jaz sem videl in spoznal: Lev vroče ljubi svoj dom! Lev ni zajec!

Javna zahvala

Podpisana se najlepše zahvaljujeva Uza-jemni zavarovalnici, oddelku KARITAS, Ljubljana, ki nama je točno izplačala ob smrti najinih otrok, ki sta podlegla zaradi davice. Valentina je bila stara 9 let, Andrejček pa 5 let. Istočasno se čutiva dolžna zahvaliti se za 100 din, katere je prejel najin deveti sinček. Zato pa prav iz izkušnje vsakomur priporočava to prepotrebno domače zavarovanje.

Zg. Kašelj, 21. nov. 1940.

Trtnik Ivan in Ivana, s. r.

Zg. Kašelj 21.

Zanesljiv znak. Mož: »Ali draga, kako mi moreš očitati, da sem prišel snoči pijan domov? Saj si vendar slišala, da sem čisto trezen ob prihodu domov navil celo gramofon.« — Žena: »Da, a najprej si mesto plošče s Schubertovo »Uspavanko« položil na gramofon pokrov posode za mleko.«

Javna zahvala

s katero se podpisani Lipovac Karel iz Kočevja št. 221 iskreno zahvaljujem Vzajemni zavarovalnici, oddelku Karitas, ki mi je točno in hitro izplačal celo zavarovalno vsoto po pok. Kamšek Francu.

Zavarovalnina mi je bila v veliko pomoč. Zatorej svetujem vsakomur, da takoj zavaruje sebe in svojce pri edini slovenski zavarovalnici Vzajemni, oddelku Karitas. Prosim, da mojo zahvalo objavite v »Naši moči«.

V Kočevju, 18. 10. 1940.

Lipovac Karel, l. r.

Višek lažnivosti. »Takega lažniveca pa še nisem srečal, kot je oni Kordič. Laže vam kot cigani.« — »Kot cigani?« — »Kaj, kot cigani, še mnogo hujše!« — »Čelo mnogo hujše?« — »Da, laže, kako naj vam povem: laže kot — časopisne vesti.«

Gospodarstvo na upanje. Metod: »Pa si ti res mesečno vse zapišeš, kar izdaš?« — Ciril: »Da, a pišem samo prve tri dni v mesecu.« — Metod: »Kako to?« — Ciril: »Ostale dni v mesecu zapišejo drugi.«

VIGRED ima v založbi in priporočila:

Mati vzgojiteljica	din 16.-
Med pomladjo in poletjem	10.-
Predavanja socialnega tečaja	10.-
Materam — Dr. M. Justin	3.-
Higijena žene — Dr. M. Justin	3.-
Zdravilne rastline — Dr. M. Justin	4.-
Higijena hiše — Dr. M. Justin	3.-
Kuhaj varčno in dobro II. zvezek	4.-
Praktični nasveti gospodinje	3.-

Knjžice plačljive tudi v pisemskih znamkah. Znamke je poslati obenem z naročilom. Naročila srejema uprava VIGREDI, LJUBLJANA, Pražakova ul., 8.

»VIGRED« ženski list izhaja mesečno.

Letna naročnina znaša din 30.-. Naroča se pri upravi VIGREDI, Pražakova ulica 8.

Prijatelj prijatelju. Dane (pokaže svoj lastni doprtni kip, ki mu ga je izdelal kipar Dleto): »Poglej, ali mi ni v vsem podoben?« — Drago (hudobno): »Hm, res, glej, celo notranjščina je votla.«

Ženska logika. Mož: »Kaj mi vedno očitaš, da zapravljam denar? Ali morda kupujem kaj nepotrebnega?« — Žena: »No, no, možiček, tako nedolžen nisi. Ti takoj povem primer? Že pred petimi leti si kupil hišni gasilski aparat, pa ga še nikdar nismo potrebovali.«

Ni nobena prava modrost, se svoje stare trme držati, ampak vse prav preudariti in se boljšega prijeti. (A. M. Slomšek.)

Trden značaj. Prvi: »Motite se, gospod, jaz pred nikomer ne klonim z glavo!« — Drugi: »To je znak trdnega značaja.« — Prvi: »Mogoče, a glavni razlog je v tem, ker nosim vedno visok in trdo škrobljen ovratnik.«

Spremenila je mnenje. Zora: »Veš, Vera, da se bom prihodnji mesec poročila?« — Vera: »Ne! A kako je vendar to mogoče, ko si bila vedno taka sovražnica moških?« — Zora: »Naravno, ali včeraj me je vendar eden zasnubil.«

Kratkovidnost. Moja stara tetka Lena je zelo kratkovidna. Nekoč sem jo obiskal bolj pozno zvečer. Bila je v postelji. Čudno se mi je videlo, da celo v postelji ne odloži svojih očal, ko mi je bilo znano, da v postelji nikdar ne čita. Vprašam jo, zakaj tako, pa mi je odgovorila: »Veš, mnogo se mi ponoči sanja, pa bi brez očal težko prepoznala ljudi, o katerih se mi sanja.«